

Linjiila Iisaa Ngedu Matta

Haala dammbe Iisaa

¹ Dammbe Iisaa Almasiihu, taanii Daawuuda, taanii Ibarahiima, annii:

² Ibarahiima rimi Isiyaaka,
Isiyaaka rimi Yaakuuba,
Yaakuuba rimi Yahuuda e mijiraa6e mum,
³ Yahuuda rimi Fares e Sera, 6ee ngoni 6e o rimdi e Tamara,
Fares rimi Hisuruuna,
Hisuruuna rimi Aram,
⁴ Aram rimi Aminadaabu,
Aminadaabu rimi Nasuuna,
Nasuuna rimi Salmon,
⁵ Salmon rimi Bo'es, oo woni mo o rimdi e Rahab,
Bo'es rimi Obed, oo woni mo o rimdi e Ruut,
Obed rimi Yessa,
⁶ Yessa rimi Daawuuda kaananke oo.

Daawuuda rimi Suleymaana, oo woni mo o rimdi e debbo dalaado Uriya,

⁷ Suleymaana rimi Robo'am,
Robo'am rimi Abiya,
Abiya rimi Asa,

⁸ Asa rimi Yusafat,
Yusafat rimi Yoram,
Yoram rimi Ujiya,

⁹ Ujiya rimi Yotam,

Yotam rimi Akas,
 Akas rimi Hejekiya,
¹⁰ Hejekiya rimi Manaasa,
 Manaasa rimi Amon,
 Amon rimi Yusiya,
¹¹ Yusiya rimi Yekuniya e miɲiraaɓe mum.
 Dum hawrii e jamaanu nde Yahuudiyankooɓe
 konaa so naɓiraa Baabila ndee.

¹² Caggal ɓe konaama ɓe naɓaama Baabila,
 Yekuniya rimi Salaatiyel,
 Salaatiyel rimi Jorobaabel,
¹³ Jorobaabel rimi Abihuda,
 Abihuda rimi Eliyakim,
 Eliyakim rimi Ajora,
¹⁴ Ajora rimi Sadok,
 Sadok rimi Akim,
 Akim rimi Eliyuda,
¹⁵ Eliyuda rimi Eliyaajaru,
 Eliyaajaru rimi Mattan,
 Mattan rimi Yaakuuba,
¹⁶ Yaakuuba rimi Yuusufu, jom suudu
 Mariyama,
 Mariyama woni inna Iisaa noddirteeɗo Almasi-
 ihu oo.

¹⁷ No dammbe ɗee njokkondirta iwde Ibarahi-
 ima faa yottii Daawuuda, jamaanuujj sappo e nay
 hawrata, iwde Daawuuda faa yottii nde Yahu-
 udiyankooɓe konaa naɓiraa Baabila, jamaanuujj
 sappo e nay hawrata, iwde nde Yahuudiyankooɓe
 konaa naɓiraa Baabila faa yottii Almasiihu oo,
 jamaanuujj sappo e nay hawrata.

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

¹⁸ No Iisaa Almasiihu finiri annii: Mariyama inniiko oo yo cabbaado Yuusufu, kaa fade makko suddeede, Ruuhu Ceniido wadi mo cowiido.

¹⁹ Yuusufu cabbudo mo oo yo neddo poocciido, ana waji hersa makko, miili yaltude e cabbugal ngal e cuucuukka. ²⁰ Nde o miili dum ndee, malaa'ika Joomiraado wari e makko ley koydol, wii mo:

—Aan Yuusufu, taanii Daawuuda, pati hul bame Mariyama, sabi binnigel o saawi ngel e Ruuhu Ceniido iwi. ²¹ O rima biddo gorko, inndiraa mo Iisaa. Sabi oon hisinan yimbe mum e luutti mum'en dii.

²² Dum fuu, dum wadii yalla haala ka Laamdo yottiniri annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

²³ «Surba oo baman reedu,
rima biddo gorko,
oon inndirte Immaanuwel.»*

Maanaa innde ndee yo: «Laamdo ana wondi e meeden».

²⁴ Nde Yuusufu fini ndee, wadii no malaa'ika Joomiraado oo wiirunoo dum nii. O bami Mariyama, ²⁵ kaa o reentaali e mum faa beyni biddo gorko. Yuusufu inndiri oon Iisaa.

2

No jom'en annde ngardi faa yeewa Iisaa

¹ Iisaa fini Baytilaama ley leydi Yahuudiya e jamaanu laamu Hirudus. Jom'en annde iwrii funnaange, ngari Urusaliima. ² Nde 6e ngari ndee, 6e mbii:

* **1:23** Esaaya 7.14

—Hoto kaananke Yahuudiyankooḅe dimaado jooni oo woni? Min njii hoodere makko ḅanngii funnaange, min ngarii sujidande mo.

³ Oon kabaaru jiiḅi hakkille Hirudus, kaḅum e Urusaliimankooḅe fuu. ⁴ O noddi hooreeḅe yottinooḅe sadaka ḅee e dunkee'en Sariya ḅee fuu, o lamndii ḅum'en hoto Almasiihu oo foti rimeede. ⁵ Be njaabii mo, ḅe mbii:

—Baytilaama ley leydi Yahuudiya, sabi ko annabaajo oo winndunoo koo annii:

⁶ «Aan, Baytilaama, leydi Yahuudiya, tayoral a wanaa ngeenndi pamardi barke e geelle Yahuuda mawḅe ḅee.

Sabi ardotoodo iwan e maa,

garoowo durde Israa'iilankooḅe, yimḅe am.»*

⁷ E ley ḅum, Hirudus noddi jom'en annde ḅee e cuucuukka, lamndii ḅe wakkati mo hoodere ndee ḅanngi oo. Been pammini mo. ⁸ Caggal mum, o neli ḅe Baytilaama, o wii ḅe:

—Njehee, kumpitoyo-ḅon kabaaru cukalel ngel faa tayoron. So on njii ngel, kumpitee kam yalla mido yaha miin duu, mi sujidanoya ngel.

⁹⁻¹⁰ Nde ḅe nani ko kaananke oo haali koo ndee, ḅe mbitti. Non ḅe coynii hoodere nde ḅe njiinoo funnaange ndee. Ko ḅe njii nde koo, ḅe ceyii seyo manngo sanne. Nde ardiḅi ḅe yaade. Nde nde yottii ḅo cukalel ngel woni ḅoo ndee, nde darii.

¹¹ Be naati ley galle oo, ḅe njii cukalel ngel e inna mum Mariyama. Be korfii, ḅe kujidani ngel, ḅe kumti gineeji maḅḅe, ḅe teddiniri ngel kaḅḅe e gowe e ḅacce uurooje biyeteede miiri. ¹² Caggal

* 2:6 Mika 5.1

ɗum, Laamɗo daalii ɓe ley koyɗol pati ɓe mbirfitoo to Hirudus, ɓe kootiri leydi maɓɓe laawol gonngol.

No Yuusufu dogiri suudoyaade Misira

¹³ Nde ɓe mbitti ndee, malaa'ika Joomiraado wari e Yuusufu ley koyɗol, wii ɗum:

—Imma, ɓam cukalel ngel e inna mum, dogu njahaa Misira, keddo-ɗaa ton faa nde mbii-maami ngartaa. Sabi Hirudus waran tewtude cukalel ngel faa wara ɗum.

¹⁴ Yuusufu immii jemma, nabi cukalel ngel e inna maggel Misira. ¹⁵ O heddii ton faa Hirudus maayi, yalla haala ka Laamɗo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

«Mi noddii ɓiyam gondo Misira.»†

No Hirudus masinbiniri sukaaɓe Baytilaama

¹⁶ Nde Hirudus faami jom'en annde ɓee njamm-bike ɗum ndee, mettaa sanne. O yamiri sukaaɓe worɓe Baytilaama e ɗakkol mum fuu mbaree, gila keccoy faa heɓuɓe duubi ɗiɗi. O wadi ɗum hakke jalaade ɗe jom'en annde ɓee ndokki mo tayoral mum ɗee. ¹⁷ Dum tabitirii haala ka Laamɗo yottiniri annabi Yeremiya kaa nde oon wii:

¹⁸ «Wullaango nanaama ley ngeenndi Rama, kajum e bojji e boytaali:

Dum Rahiilu‡ woyata cukaloy mum.

O jaɓaali waaltineede, sabi koy keddaaki.»§

No Yuusufu wartiri leydi Israa'iila

† **2:15** Hosee'a 11.1 ‡ **2:18** Rahiilu woni jom suudu Yaakuuba. Mo yimɓe Israa'iila njogorii hono inna mum'en. § **2:18** Yeremiya 31.15

19 Caggal maayde Hirudus, malaa'ika Joomiraado wari e Yuusufu to Misira too ley koydol, 20 wii dum:

—Imma, wirfintin cukalel ngel e inna mum leydi Israa'iila, sabi yidunooŕe warde suka oo 6ee maayii.

21 Yuusufu immii, naŕti cukalel ngel e inna mum leydi Israa'iila. 22 Kaa o nanii Arikilawus loomtiima baam mum Hirudus laatike kaananke Yahuudiya, o huli yaade ton. Ley dum, Laamdo jeertini mo ley koydol, o yehi leydi Galili, 23 o hodoyi ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu. Non dum laatorii so dum tabintini ko annabaaŕe 6ee mbiinoo koo: «O wiyete Nasaraatunke.»

3

No Yaayaa waajorii

1 E oon jamaanu, Yaayaa mo lootogal batisima 6anngi. Omo ooynoo ley ladde jeereende Yahuudiya, omo wiya:

2 —Tuubee, sabi Laamu Laamdo 6attiima.

3 Oo woni mo annabi Esaaya sappinoo, nde wiinoo:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende, ana wiya: Moyyinee laawol Joomiraado ngol,

ndartinee ɗati makko!»*

4 Kaddungal Yaayaa yo capiraangal leebi ngelooba, omo humii nguruwol. Nguure makko yo buureeti e njuumri ladde. 5 Yim6e iwri Urusaliima e leydi Yahuudiya e seraaji maayo Urdun fuu, ngari e makko. 6 E6e njaadira luutti

* 3:3 Esaaya 40.3

ma66e, Yaayaa looti 6e lootogal batisima ley maayo Urdun.

⁷ Nde o yii Farisa'en e Saduki'en heew6e ana ngara faa lootee lootogal batisima ndee, o wii d̄um'en:

—Bi66e bolle! Homo jeertini on ndogon jukkungo waroowo? ⁸ Ngollee golleeji kawrooji e tuubal. ⁹ Pati miilee e berde mon: «Minen, min taaniraa6e Ibarahiima.» Sabi mido wiya on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye laato 6i66e Ibarahiima! ¹⁰ Jooni, jammberede ndee huncaama faa soppa d̄adi ledde. Ndennoo, lekki fuu ki rimataa bidde lobbe, soppete, wedee e yiite.

¹¹ Miin, ndiyam mbatisiran-mi on faa hollita on tuubii. Kaa garoowo caggal am oo, kaɲum 6uri kam baawde, mi fotaa fay soccude pa6e makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite o batisirta on. ¹² O lanndinike faa o hennoo ɲamri makko faa laa6a. O moo6ta ɲamri makko ley beembal, kaa ɲaande ndee o duppiran d̄um yiite nge ɲifataa.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

¹³ Oon wakkati fuu, Iisaa iwi Galili, wari maayo Urdun to Yaayaa, yalla Yaayaa ana loota d̄um lootogal batisima. ¹⁴ Kaa Yaayaa ujii, wii mo:

—Aan haani lootude kam, hono aan ngardataa ga am faa mi loote?

¹⁵ Iisaa jaabii mo, wii:

—Walaa baasi, ja6u ngadaa non, sabi hono non kaan-den hi66inirde ko dartii fuu.

Nden, o ja6i. ¹⁶ Iisaa lootaa tan, yeeni iwde e ndiyam d̄am. E oon wakkati, kammu oo udditii, o yii Ruuhu Laamdo ana jippoo no wuugaandu

nii, ana wara e makko. ¹⁷ Don daande iwri dow kammu, wii:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi, mo cubii-mi.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹ E oon wakkati, Ruuhu Ceniido nabi Iisaa ley ladde jeereende, yalla Ibiliisa ana tewta seytaade mo. ² Iisaa jaamaali faa wadi balde capande nay jemma e jalooma. Caggal dum, o yolbi. ³ Nii, Ceytotoodo oo battitii mo, wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir dee kaaye laatoo jaamdu.

⁴ Kaa o jaabii oon, o wii:

—Ana winndii: «Wanaa jaamdu tan neddo wu-urdata, ko neddo wuurdata dee, haala fuu ka Laamdo haali.»*

⁵ Caggal dum, Ibiliisa nabi mo Urusaliima ngeen-ndi ceniindi ndii, darni mo dow lenje-lenje Suudu Dewal Mawndu, ⁶ wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi. Sabi ana winndii: «Laamdo yamiran malaa'ika'en mum njaabbite pati koyngal maa gaajo e haayre.»†

⁷ Oon wii mo:

—Ana winndii kasen: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»‡

⁸ Kasen Ibiliisa nabi mo dow waamnde haayre toownde sanne, holli mo laamuuji aduna dii fuu e darja mum'en, ⁹ wii mo:

* **4:4** Fillitagol Tawreeta 8.3 † **4:6** Jabuura 91.11-12 ‡ **4:7** Fillitagol Tawreeta 6.16

—Mi hokkete dum doo fuu so tawii a sujidanii kam.

¹⁰ Oon wii mo:

—Fottanam too, Ibiliisa! Sabi ana winndii: «Laamdo Joomiraado maa tan kaan-daa sujidande, kanko tan kaan-daa rewde.»§

¹¹ Oon wakkati fuu, Ibiliisa seli e makko. Malaa'ika'en ngari e makko, ana ngollana mo.

No Iisaa fuddiri golleeji mum ley Galili

¹² Nde Iisaa nani Yaayaa uddaama ley kasu ndee, o wirfitii Galili. ¹³ O eggi Nasaraatu, o hodoyi Kafarnahum e daande weendu nduu ley leydi Jebulon, kapum e Naftali, ¹⁴ yalla ana tabintina haala ka Laamdo yottiniri annabi Esaaya kaa nde oon wii:

¹⁵ «Leydi Jebulon e leydi Naftali
gonde dow laawol weendu,
caggal maayo Urdun,
e Galili hodorde yimbe be nganaa Yahu-
udiyankoobe:

¹⁶ Lepol gonnoongol e nimre ngol
yii fooyre mawnde.

Wuurbe e ley leydi maayde nibbundi,
fooyre yaaynani dum'en.»*

¹⁷ Gila nden, Iisaa fuddi waajaade ana wiya:
—Tuubee, sabi Laamu Laamdo battiima.

No Iisaa noddiri taalibaabe aranndeebe

¹⁸ Iisaa ana yahannoo dow fonngo weendu Galili, o yii worbe didon mijiraado e mawni-raado, Simon noddirteedo Piyeer e mijum Andire

§ 4:10 Fillitagol Tawreeta 6.13 * 4:16 Esaaya 8.23—9.1

ana tippoo bubbi mum'en ley weendu nduu, yo awoobe. ¹⁹ Iisaa wii be:

—Njokkee kam, mi wada on awoobe yimbe.

²⁰ Don e don be njoppi bubbi ma66e d̄ii, be njokki e makko. ²¹ O yehi yeeso, o yii kasen rimdaabe d̄idon wobbe, 6i66e Jebede, Yaakuuba e mijum Yuhanna ana ley laana. Kambe e baam ma66e Jebede, e6e moyyintina bubbi ma66e. O noddi be. ²² Don e don be njoppi laana kaa e baam ma66e fuu, be njokki e makko.

No Iisaa waajorii e no selliniri yimbe

²³ Iisaa yiilii ley leydi Galili fuu omo waajoo e ley cuudi baajordi ma66e, omo ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, kasen omo sellina sii jawuuji e ellaaji fuu. ²⁴ Kabaaru makko saakii ley leydi Siriya fuu. Omo waddanee sii jawbe fuu, laddaabe e kirikiraa6e, kaɗum e wooybe, o sellini d̄um'en. ²⁵ Jamaa keewdo sanne jokki e makko iwruɗo Galili e leydi ndi geelle sappo e Urusaliima e Yahuudiya e caggal maayo Urdun.

Waaju Dow Waamnde Haayre

(Baabuwol 5—6—7)

5

¹ Nde Iisaa yii jamaa oo heewii ndee, o ɗabbi dow waamnde haayre, o joodii ton. Taalibaa6e makko 6ee ngari e makko, ² o fuddi waajaade 6e, o wii:

Haala mbelko'aaku

³—Been annditin6e yonkiiji mum'en ana lo'i, mbelii hoore,

sabi kambe njey Laamu Laamdo oo!

⁴ Been woyoo6e, mbelii hoore,

- sabi Laamdo waaltinan berde mum'en!
⁵ Been leydinkiniibe, mbelii hoore,
 sabi be keban leydi ndi Laamdo fodani be ndii!
⁶ Been yolbuibe fooccitaare so domdi dum, mbelii
 hoore,
 sabi be kaaran be domditan!
⁷ Been yurmotoobe, mbelii hoore,
 sabi Laamdo yurmoto be!
⁸ Been laabuibe berde, mbelii hoore,
 sabi be njiyan Laamdo!
⁹ Been waddoobe jam, mbelii hoore,
 sabi be noddirte biibe Laamdo!
¹⁰ Been torraabe kammari fooccitaare, mbelii
 hoore,
 sabi kambe njeɣ Laamu Laamdo oo!
¹¹ On mbelii hoore so yimbe njennii on, torrii
 on, kappii on sii boneeji fuu saabe am. ¹² Ceyee,
 mbeltee, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on
 dow kammu. Sabi hono non annabaaibe adiiibe on
 bee torriraa.

Haala lamdam e fooyre

¹³ —Onon ngonni lamdam aduna oo. Kaa so lamdam noottii lammude, kodum lamminta dum? Dam nafataa fay huunde! Ko dam waawi wadeede tan, tippeede sella, yimbe njaaba dam.

¹⁴ Onon ngonni fooyre aduna oo. Ngalluure niibaande dow waamnde haayre waawaa noobude. ¹⁵ Fay gooto huɓɓataa lampa, so hippa hen kaakol. Ko wadata dee, sinndan ka, ka yaaynana gondo e suudu nduu fuu. ¹⁶ Hono non fooyre moodon haani yaaynirde yeeso yimbe, yalla ebe njiya golleeji lobbi di ngadaton dii, be njetta Baabiraado moodon gondo dow kammu oo.

Ko Iisaa janngini banngal Tawreeta

¹⁷ —Pati cikkee mi gardo ittude Sariya binnadaado ley Tawreeta naa ley dewte annabaaʼe oo. Mi waraali ittude mo, mi gardo hiʼbbinde mo. ¹⁸ Midɔ haalana on goonga: so nii kammu e leydi ana keddii, wanaa tobbel wanaa masel tosataake e Sariya oo faa nde fuu tabiti. ¹⁹ Dum nee, boofudo ko ʼburi fuu famɔdude e jamirooje dee, so janngini wobbɛ faa ngada non, laatoto ʼburdo famɔdude e Laamu Laamdo. Kaa neddo fuu jokkudo sariya oo, so janngini wobbɛ ngada non, laatoto mawdo e Laamu Laamdo. ²⁰ Sabi mido wiya on: so on ʼburaali dunkee'en Sariya e Farisa'en fooccitaare, on naatataa e Laamu Laamdo abada.

Haala tikkere

²¹ —On nanii njaatiraabe meeden ʼbee mbiyanooma: «Pati jaadu hoore, jaadudo hoore fuu, ana haandi e sareede.»* ²² Miin noo mido wiya on: tikkando sakiike mum fuu, ana haandi e sareede. Oon biido sakiike mum «Meereejo» darnete yeeso sariya ʼburdo fuu naawde. Kasen neddo fuu biido mo «Nuykaado» ana haandi e naatude yiite jahannama. ²³ Ndennoo, so a warii e ittirde sadaka faa cakko-daa, a miccitike don e don sakiike maa ana jogani maa metti, ²⁴ yoppu don sadaka maa oo, njahaa njaafondiroyaa e sakiike maa oo tafon, so keʼbaa wartude cakko-daa.

²⁵ So won gullaniido ma saabe namaande, odon njaada sariya, yaawnu ndewritaa e joomum fade moodon yottaade, pati o wade e juude caroowo, oon wade e junngo kayboowo kasu, nden kaa,

* **5:21** Pergu 20.13

udde-ɗaa e kasu. ²⁶ Midɗo haalane goonga: abada a yaltataa so a yobaali ko ndewete-ɗaa koo faa laaba.

Haala jeenu

²⁷ —On nanii wiyanooma: «Pati jeenu!»† ²⁸ Miin noo mido wiya on: yeewrudo debbo janano muuyo fuu, jeenii e ley bernde mum. ²⁹ Ndennoo, so yitere maa jaamere luuttinte, sol nde tippo-ɗaa nde to woddi! Mbaasaa salndu maa wooturu buri moyyande ma diina caldi maa dii fuu mbedee e jahannama. ³⁰ So junngo maa jaamo luuttinte, tayu ngo tippo-ɗaa ngo to woddi: mbaasaa salndu maa wooturu buri moyyande ma diina caldi maa dii fuu naata jahannama.

Haala ceergal

³¹ —Wiyanooma kasen: «Ceerdo jom suudu mum fuu, yo hokku dum talkuru ceergal.»‡ ³² Miin noo mido wiya on: ceerdo jom suudu mum tawee oon jeenaali, so o bamoyaama, gorko arano oo wadii mo e jeenu. Neddo fuu bamdo debbo ceeraado, kaɗum duu jeenii.

Haala hunoore

³³ —On nanii kasen, njaatiraaɓe meeden mbiyanooma: «Pati fiirtu hunoore maa, tabintin nde yeeso Joomiraado.»§ ³⁴ Miin noo mido wiya on: pati kunee fey. Pati kunoree kammu, sabi dum yo joodorgal Laamdo, ³⁵ naa leydi, sabi dum yo njaabirdi koyde makko, naa Urusaliima, sabi dum yo ngeenndi Kaananke mawdo oo. ³⁶ Pati hunora hoore maa ndee, sabi a waawaa rawninde

† 5:27 Pergu 20.14 ‡ 5:31 Fillitagol Tawreeta 24.1 § 5:33 Limooje 30.3

naa ɓawlinde fay leeɓol mayre gootol. ³⁷ Mbiyaa «Mi wadan» naa «Mi wadataa», dum tan heyii. Ko ɓeydii hen fuu, e Bondo oo iwi.

Haala yobtagol

³⁸ —On nanii wiyanooma: «Yitere yobirtee yitere, niinde yobirtee niinde.»* ³⁹ Miin noo mido wiya on: pati njobtee gadudo on ko boni. So won piido ma banaawo bannge jaamo, accu dum fiye bannge goddo oo duu. ⁴⁰ So won gullaniido ma faa teeta forgo maa, accu dum naba dolo ke oo duu. ⁴¹ So won tilsindo ma roondaade donngal yaadu kiloomeetere, roonda ngal yaadu kiloomeetereji didi. ⁴² So won jaagiido ma, hokku dum, so won ndaardudo ma lubal, pati hadu dum.

Haala yidugol konnee'en

⁴³ —On nanii wiyanooma: «Njidaa tanaa maa, mbarjaa gano maa.» ⁴⁴ Miin noo mido wiya on: njidee konnee'en moodon, kasen duu nduwanee torroobe on, ⁴⁵ yalla odon laato ɓiɓɓe Baabiraado moodon gondo dow kammu oo. Sabi no o fudinirta naange makko e bonɓe nii, hono non o fudinirta nge e moyyube, kasen duu no o tobinirta e foocitiibe nii, hono non o tobinirta e oonibe. ⁴⁶ So yidube on tan njidaton, mbarjaari hendi kebaton hen? Fay duwaane'en ɓee ana ngadira non! ⁴⁷ So sakiraaɓe moodon tan njowtaton, kodum seenndi on e wobbe ɓee? Fay heeferɓe ɓee ana ngadira non! ⁴⁸ Ndennoo, laatee hiɓɓube, hono no Baabiraado moodon gondo dow kammu oo laatorii kiɓɓudo nii.

* **5:38** Lewinkooɓe 24.20

6

Haala sadaka

¹—Ndeentee e gollirde golleeji mon lobbi faa yiyee. So on ngadii dum, on keɓataa mbarjaari to Baabiraado moodon gondo dow kammu oo.

²Ndennoo, so ada itta sadaka, pati wadu dillere faa yimɓe njiye, hono no naafigi'en ɓee ngadata ley cuudi baajordi, kaɗum e laawi nii. Eɓe ngada non yalla yimɓe ana mana ɓe. Mido haalana on goonga, ɓeen keɓii mbarjaari mum'en faa timmi.

³Kaa aan, so ada itta sadaka, pati nano maa annda ko ɗaamo maa wadata, ⁴yalla sadaka maa oo ana heddo ley cuucuukka. Nden Baabiraado maa jiyoowo ko woni e cuucuukka oo, yoɓete.

Haala duwaawu

⁵—So odon nduwoo, pati ngadee no naafigi'en nii: ɓeen ana njiɗi duworaade darnde ley cuudi baajordi, kaɗum e hakkunde dati celi, yalla yimɓe fuu ana njiya dum'en. Mido haalana on goonga, ɓeen keɓii mbarjaari mum'en faa timmi. ⁶Kaa aan, nde nduwoto-ɗaa fuu, naatu ley suudu maa, uddaa damal, ɗaago-ɗaa Baabiraado maa e cuucuukka. Nden, Baabiraado maa jiyoowo ko suudii oo, yoɓete.

⁷So odon nduwoo, pati kebbinee haalaaji ɓoli ɗi ngalaa nafaa hono no heeferɓe ɓee nii: eɓe miili Laamdo jaabanto ɓe so ɓe kebbinii haala. ⁸Pati nemmbee ɓe, sabi Baabiraado moodon ana anndi ko kaaje-don gila on ɗaagaaki mo. ⁹Nii kaan-don duworaade:

Baabiraado amen gondo dow kammu,
yo innde maa teddine.

¹⁰ Yo Laamu maa war.
Yo muuyde maa ngade dow leydi no ngadiraawo dow
kammu nii.

¹¹ Hokku min hannde jaamdu heyooru min.

¹² Yaafa min luutti amen,
hono no min njaaforii tooɗube min nii.

¹³ Pati accu min ceytee,
hisin min e Bondo oo.

[Sabi laamu e baawde e teddeengal ana ngoodan
maa faa abada. Aamiina.]*

¹⁴ Ndennoo, so on njaafiima tooɗube on, Baabi-
raado moodon gondo dow kammu oo duu yaafoto
on. ¹⁵ Kaa so on njaafataako tooɗube on, Baabi-
raado moodon oo duu yaafataako luutti moodon.

Haala koorka

¹⁶ —So on koorii, pati njurminkinee no
naafigi'en bee nii: been ɗornoto, yalla yimbe
fuu ana anndita be hoorbe. Mido haalana on
goonga: been kebii mbarjaari mum'en faa timmi.

¹⁷ Kaa aan, so a hoorii, culmaa yeeso maa,
ngujaa hoore maa ¹⁸ pati yimbe annda a koordo.
Baabiraado maa mo yiyataake oo tan anndata.
Kasen duu Baabiraado maa jiyoowo ko ngad-
daa e cuucuukka, kaɗum yobete.

Haala jawdi dow kammu

¹⁹ —Pati paggee jawdi aduna, do mooyu e
ngudu mbonnata, do wuybe kelata baafe so ngu-
jja. ²⁰ Paggee jawdi dow kammu, do fay huunde
bonnataa, wanaa mooyu wanaa ngudu, do wuybe
kelataa baafe sako ngujja. ²¹ Sabi do jawdi maa
woni fuu, don yonki maa duu woni.

* **6:13** Cakite aaya 13 tawaaka e dereeeji furdi fuu booyde fii.

Haala fooyre e nimre

²² —Gite ngoni lampa caldi. So gite maa ana moyyi, caldi maa fuu pooynan. ²³ Kaa so de moyyaa, caldi maa fuu niɓɓan. Ndennoo, so fooyre wonnde e maa ndee yo nimre, nimre hoontii nimre!

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²⁴ —Fay gooto waawaa gollande halfaaɓe didon, sabi naa joomum wajii gooto, yidii keddiido oo, naa nanngondirii e gooto oo, yoppii keddiido oo. On mbaawaa gollidande Laamdo e jawdi.

²⁵ Dum nee, mido wiya on: pati cunlee e ngu-urndam mon ko jaamaton e ko njaraton e ko koltoton. Pati cunlanee ko ɓoornoto-don. Tama nguurndam ɓuraa nguure? Tama caldi ɓuraa koltal? ²⁶ Yeewee pooli diwooji dii: di aawataa, di kettataa, di mbeembataa, kaa Baabiraado moodon gondo dow kammu oo ana jammina di. Onon nee, on ɓuraa pooli teentilaade naa? ²⁷ Homo e mon waawi beydude e balde mum fay jalooma gooto kammari sugulla mum? ²⁸ Ko wadi so odon cunlana kaddule? Yeewee piindiiji ley ngesa no peertirta: di tampataa, di mottataa. ²⁹ Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ³⁰ So Laamdo ana holtinira nii leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tippeteendi e yiite janngo, ko hadata mo holtinde on faa ɓura nii, onon famduɓe hoolaare! ³¹ Ndennoo, pati cunlee faa mbiyon: «Kodum jaamaten? Kodum njaraten? Kodum ɓoornoto-den?» ³² Sabi dee kulle fuu heeferɓe tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado

mon gondo dow kammu oo ana anndi odon kasindini e majjum dum fuu. ³³ Ndaartee tafon Laamu Laamdo oo, kaɗum e fooccitaare makko ndee. Ko heddii koo fuu, on beydante dum.

³⁴ Ndennoo, pati cunɗanee janngo, sabi janngo sunɗanan hoore mum. Nalooma fuu, donngal mum ana heya dum.

7

Haala ninɗondiral

¹—Pati ninɗee, yalla odon mbaasa ninɗeede. ² Sabi hono no ninɗirton wobbe nii, nii ninɗirte-don. Kasen duu ko etiranton wobbe koo, dum etirante-don. ³ Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiyataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴ Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, leggal woni e ley nde maa ndee? ⁵ Naafigi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jiile maa laaɓata, faa kebaa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

⁶ Pati ndokkee dawaadi ko dagii, sabi di mbirfitanto on di nɗata on. Pati caakee jaaye moodon dime yeeso girooji, sabi di njaɓɓan de.

No Laamdo hokkirta jaagiido dum

⁷—Naagee, on keban, tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle, on udditante. ⁸ Sabi jaagiido fuu heban, tewtudo fuu yiitan, calmindo fuu udditante. ⁹ Homo woni e mon mo biyum jaagotoo buuru so hokka dum haayre? ¹⁰ Naa jaagoo dum liingu, hokka dum mboddi? ¹¹ No mbonir-don fuu, odon ndokka biɓɓe mon kulle

lobbe, sako Baabiraado mon gondo dow kammu oo. Omo hokka jaagiido mo fuu kulle lobbe. ¹² Ndennoo, ngadiranee yimbe no njid-don be ngadirana on nii. Dum woni ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaa6e dee njamiri.

Haala damal paadungal

¹³ —Naatiree damal paadungal ngal! Sabi damal naatirgal e halkere ana yaajii, laawol mum ngol ana newii, jokkoobe ngol bee duu ana keewi. ¹⁴ Kaa damal naatirgal e nguurndam ana faadii, laawol mum ngol ana tiidi, kasen yiitoo6e ngol bee yo seeda.

Haala lekki e bidde mum

¹⁵ —Ndeentee e annabaa6e penee6e bee. So e6e ngara e mon, be nanndinkinto e baali, kaa so goonga, be naatooji bondi. ¹⁶ Golleeji ma66e annditirton be hono no lekki annditirtee bidde mum nii. Peguuje te6ataake e kebbe, ibbe te6ataake e pakka6ere. ¹⁷ Lekki lobbi bidde lobbe rimata, kaa lekki mbonki bidde bonde rimata. ¹⁸ Lekki lobbi waawataa rimde bidde bonde, kasen duu lekki mbonki waawataa rimde bidde lobbe. ¹⁹ Lekki fuu ki rimataa bidde lobbe soppete, wedee e yiite. ²⁰ Ndennoo, golleeji ma66e annditirton be.

No taalibaabe penee6e carirtee

²¹ —Wanaa wiyoo6e kam «Moobbo, Moobbo» bee fuu naatata e Laamu Laamdo oo. Wadoo6e sago Baabiraado am gondo dow kammu oo bee tan ngoni naatoo6e e makko. ²² Nannde darngal, heew6e mbiyan kam: «Moobbo, Moobbo! Wanaa e innde maa min njottiniri nulal naa? Wanaa e innde maa min ndibbiri seydaani'en naa? Wanaa

e innde maa min ngadiri kaayde keewde naa?»
²³ Oon wakkati, mi jaaborto 6e nii: «Mi anndaa on abada. Ngodde kam, onon wadoobe ko boni 6ee!»

Haala cuudi diidi

²⁴ —Ndennoo, neddo fuu kettindiido haalaaji am dii so jokki di, nanndan e hakkilante mahudo suudu mum e dow haayre. ²⁵ Yiiwoonde tobi, ilaali mbuuwi, kenuuli mawdi mbibbi e mayru, fuu ndu saamaali, sabi ndu diidaama dow haayre. ²⁶ Kaa neddo fuu kettindiido haalaaji am dii so jokkaali di, ana nanndi e mo walaa hakkille, mahudo suudu mum e dow njaareendi. ²⁷ Yiiwoonde tobi, ilaali mbuuwi, kenuuli mawdi mbibbi e mayru, ndu wurji wurjugol manngol.

²⁸ Nde Iisaa tili e diin konngi ndee, jamaa oo satti haayneede e waaju makko oo, ²⁹ sabi o waa-jorike 6e hono no jom baawde nii, wanaa no dun-kee'en Sariya 6ee nii.

8

No Iisaa selliniri ceppaado

¹ Ko Iisaa jippii waamnde haayre ndee koo, jamaa keewdo jokki e makko. ² Oon wakkati, gorko ceppaado wari diccii yeeso makko, wii mo:

—Moobbo, so tawii a jabii ada waawi sellinde kam.

³ Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jabii, sellu!

Don e don, ceppu gorko oo selli. ⁴ Caggal dum, Iisaa wii mo:

—Hettinda faa moyya! Pati kaalanaa dum fay gooto, kaa yaa holloy hoore maa jottinoowo

sadaka, ngadaa sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina be a sellii.

No Iisaa selliniri golloowo hooreejo sordaasi'en

⁵ Nde Iisaa naatannoo Kafarnahum ndee, hooreejo sordaasi'en battii mo, ndaardi mo mballa, wii:

⁶ —Moobbo, golloowo am ana lelii cuudi, sellaa faa junngo yahataa koyngal warataa, ana naawa sanne!

⁷ Iisaa wii mo:

—Mi yahan mi sellinoya mo.

⁸ Kaa hooreejo sordaasi'en oo jaabii, wii:

—Moobbo, miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galle am. Ndennoo dapa ko kaal-daa tan, golloowo am oo sellan. ⁹ Miin e hoore am mi laamaado, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii goddo wara, waran, so mi wii golloowo am wada huunde, wadan.

¹⁰ Nde Iisaa hettindii mo ndee, haaynaa e makko sanne, wii jokkuɓe e mum ɓee:

—Mido haalana on goonga, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'iilanke. ¹¹ Mido haalana on, heewɓe iwrata funnaange e hiirnaange, njoododoo e Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, ɓe naamda ley Laamu Laamdo. ¹² Kaa jogoraabe naatoobe e Laamu oo ɓee, mbedete ley nimre wonnde sella ndee, ton ɓe mboyata ɓe neryondira niiye.

¹³ Caggal dum, o wii hooreejo sordaasi'en oo:

—Hootu galle maa! Yo laatane no ngoondinir-daa nii.

E oon wakkati jaati, golloowo hooreejo sordaasi'en oo sellinaa.

No Iisaa selliniri jawbe heewbe

¹⁴ Iisaa yehi galle Piyeer, tawi esii Piyeer debbo ana lelii yo jontaado. ¹⁵ Iisaa memi junngo makko, jontere makko selli, oon immii laatanii mo njaatigi.

¹⁶ Nde hiirnoo ndee, Iisaa waddanaa yimbe heewbe be ladde woni e mum'en. Konngol makko tan o ribbiri laddeji gondi e maɓbe dii, o sellini jawbe bee fuu. ¹⁷ O wadi non faa dum tabintina haala ka Laamdo yottiniri annabi Esaaya kaa nde oon wii:

«O ittii tampere meeden,
o sellinii jawuuji meeden.»*

No yimbe mbiiri njokkan e Iisaa

¹⁸ Nde o yii jamaa oo ana filii mo ndee, o yamiri o lummbinee. ¹⁹ Dunkee Sariya gooto battii, wii mo:
—Moobbo, mi jokkete do njahataa fuu.

²⁰ O wii oon:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do sop-pinoo sako faa lelna hoore mum fowtinoo.

²¹ Goddo jeyaado e taalibaaɓe bee wii mo:

—Moobbo, accu mi iroya baabam tafon.

²² O jaabii oon, o wii:

—Jokkam, dal maaybe ira maaybe mum'en.

No Iisaa waaltiniri yiiwoonde e henndu

²³ O naati laana, taalibaaɓe makko njokki e makko. ²⁴ Don e don, yiiwoonde immodii e henndu

* **8:17** Esaaya 53.4

mawndu e weendu nduu faa bemppeeje ana cudda laana kaa, tawi kanko omo daanii. ²⁵ Taalibaaɓe ɓee ɓattii mo, pinndini mo, mbii mo:

—Moobbo, danndu min! Miden nii kalkoo!

²⁶ O jaabii ɓe, o wii:

—Ko hulɓinta on? Onon famɗuɓe hoolaare!

E oon wakkati, o immii, o jahii e henndu nduu e ndiyam weendu ɗam. Non fuu wii teen!

²⁷ Haaynii ɓe, eɓe mbiya:

—Gorko homo sifa mum wa'i nii, fay kenuuli e ndiyam ana ɗowntanoo ɗum?

No Iisaa selliniri worɓe ɗiɗon laddaaɓe

²⁸ Nde Iisaa lummbunoo so heetti e leydi Gadaren ndee, worɓe ɗiɗon laddaaɓe njalti ley janaale, kawri e makko. Eɓe janngunoo faa fay gooto suusaano yaɓɓoraade laawol ngol. ²⁹ Be ndarii eɓe nduka eɓe mbiya:

—Bii Laamɗo, ko njid-ɗaa waɗude min? Torrude min waddu maa ɗoo, gila wakkati cartaɗo oo yottaaki naa?

³⁰ Sewre girooji mawnde ana durannoo sera ɗon. ³¹ Seyɗaani'en ɓee ndaardi mo mbii:

—So ribbude min njid-ɗaa, duɗana min min naa-toya e ndee ɗoo sewre girooji.

³² O wii ɓe:

—Njehee!

Seyɗaani'en ɓee njalti, naatoyi e girooji ɗii. Don e ɗon, sewre ndee fuu diiri iwi hoore waamnde haayre too, sumpitii ley weendu nduu, yoolii.

³³ Durooɓe ɓee ndogi kooti ngeenndi too, njan-toyii ko waɗi koo fuu fay ko laddaaɓe ɓee koo.

³⁴ Oon wakkati, yimɓe ngeenndi ɓee fuu njehi

hawritoyde e Iisaa. Nde 6e njii mo ndee, 6e ndaardi mo o yalta leydi ma66e ndii.

9

No Iisaa selliniri gorko bonnguujo

¹ Iisaa naati laana, lummbiti, warti ngeenndi mum. ² O waddanaa bonnguujo ana lelana e dengeleewo. Nde o yii goondinal yim6e 6ee ndee, o wii bonnguujo oo:

—Gidam, seya! Luutti maa njaafaama!

³ E oon wakkati, dunkee'en Sariya yogaa6e miili e ko'e mum'en: «Oo gorko ana bonkoo Laamdo!»

⁴ O faami miilooji ma66e, o wii:

—Kodum wadi so odon miiloo dii miilooji bonfi e berde moodon? ⁵ Wiide «Luutti maa njaafaama» e wiide «Imma yaa», kodum hen 6uri newaade?

⁶ Kaa, faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden, o wii bonnguujo oo:

—Imma, 6am dengeleewo maa, kootaa suudu maa!

⁷ Gorko oo immii, hooti suudu mum. ⁸ Nde yim6e 6ee njii dum ndee, kuli, ndarii ana njetta Laamdo saabe ko hokki 6ii-aadama baawde baade nii koo.

No Iisaa noddiri Matta jokka e mum

⁹ Iisaa iwi don, ana e laawol. O yii gorko biyeteedo Matta ana joodii e duwaapeere mum, o wii dum:

—Jokku e am.

Matta immii, jokki e makko.

¹⁰ Caggal dum, o wari omo jaama ley galle Matta. Duwaape'en heew6e e luuttoo6e hono

mum'en ngari njoodii ana jaamda e makko kanko e taalibaaɓe makko. ¹¹ Farisa'en ɓee njii dum, ndarii ana mbiya taalibaaɓe makko ɓee:

—Ko saabii so moobbo moodon ana jaamda e duwaaje'en, kaɗum e luuttooɓe hono mum'en?

¹² O nani dum, o wii ɓe:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. ¹³ Njehee njanngoyee ko winndaa ley Dewtere Seniinde koo. Laamdo wii: «Yurmeende woni ko njidu-mi,

wanaa sadaka duppeteedo.»*

Sabi wanaa noddude foocitiibe waddi kam, noddude luuttooɓe woni ko waddi kam.

Haala koorka

¹⁴ E oon wakkati, taalibaaɓe Yaayaa battii Iisaa, lamndii mo dum doo:

—Ko saabii so minen e Farisa'en ɓee miden koora kaa taalibaaɓe maa ɓee koorataa?

¹⁵ O jaabii ɓe, o wii:

—Tama nootiiɓe kuurtungu ana mbaawi noornaade so jommbaajo gorko ana wondi e mum'en? Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittete e hakkunde maɓɓe. E deen jalaade, ɓe kooran. ¹⁶ Fay gooto dammbataa fetalaare heyre e kaddungal kiinngal, sabi fetalaare heyre ndee daamtan kaddungal kiinngal ngal, ceekol ngol beydoo. ¹⁷ Kasen duu peguujam kesam loowataake e sumalleeji kiiddi. So dum wadii, sumalleeji dii pusan, peguujam dam yuppoo, sumalleeji dii mbona. Haya peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee, yalla dum fuu edum reenoo.

* **9:13** Hosee'a 6.6

No Iisaa selliniri debbo e no wuurtiniri suka debbo

¹⁸ Nde Iisaa woni e haalde d̄um ndee, hooreejo suudu waajordu gooto yottii, diccii yeeso mum, wii:

—Biyam debbo hedditaaki jooni temmbu. Kaa war faw junngo maa e makko, o wuurtan.

¹⁹ Iisaa immii jokki e makko, kaɲum e taalibaaɓe mum. ²⁰ Eɓe e laawol, debbo gooto mo tuundi mum tayataa ko waarata e duuɓi sappo e d̄iɗi, iwri caggal Iisaa, memi kommbol saaya makko. ²¹ Sabi o miilii e becce makko: «So mi heɓii memde saaya makko tan, mi sellan.» ²² Iisaa yeecitii, yii mo, wii:

—Banndam debbo, seya! Goond̄inal maa dand̄ii ma.

Oon wakkati fuu, debbo oo selli. ²³ Iisaa yottii galle hooreejo waajordu oo, non o yii fiyoobe cereeli wonɓe to maayde too ɓee e yimɓe woyooɓe ɓee, ²⁴ o wii:

—Immee d̄oo, sabi suka debbo oo maayaali, o d̄aaniido tan.

Be njali mo. ²⁵ Nde yimɓe ɓee njaltinaa sella ndee, o naati ley suudu nduu, o nanngi junngo suka debbo oo, nii immii. ²⁶ Oon kabaaru saakii e leydi ndii fuu.

No Iisaa wumtiniri wumɓe d̄idon

²⁷ Nde Iisaa yahata ndee, wumɓe d̄idon njokki e mum ana ngulla ana mbiya:

—Taanii Daawuuda, yurma min!

²⁸ Nde o yottii cuuɗi ndee, wumɓe ɓee ɓattii mo, o lamndii d̄um'en, o wii:

—Odon ngoondini mido waawi wallude on?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Moobbo, miden ngoondini.

²⁹ E oon wakkati, o memi gite ma66e, o wii:

—Yo laatano on no ngoondinir-don nii.

³⁰ Don e don 6e mbumti. O yaggini 6e, o wii 6e:

—Pati kaalanee dum fay gooto.

³¹ Kaa 6e njehi tan 6e caaki kabaaru makko e leydi ndii fuu.

No Iisaa selliniri gorko muumo

³² Nde wumtinaabe 6ee njaltunoo ndee, Iisaa waddanaa kasen gorko mo seydaani muumdiini.

³³ O ribbi seydaani oo tan, muumdunoodo oo watti haalde. Jamaa oo fuu haaynaa, ana wiya:

—Hono dum yiyaaka e Israa'iila abada!

³⁴ Kaa Farisa'en 6ee mbii:

—Hooreejo seydaani'en oo hokki mo baawde ribbude seydaani'en 6ee!

No Iisaa yurmorii yimbe 6e ngalaa kawjo

³⁵ Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana waajoo e ley cuudi baajordi, ana ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, omo sellina jawuuji e ellaaji fuu. ³⁶ Nde o yii yimbe 6ee ndee, 6e njurminii mo, sabi 6e tampu6e 6e tayu6e dimme hono baali di ngalaa duroowo nii. ³⁷ Oon wakkati, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Gese benndude ana keewi, kaa hetto6e keewaa. ³⁸ Ndennoo, jaagee Jom kettal oo nelda hetto6e to hettantee too.

10

No Iisaa suborii nelaabe sappo e didon

¹ Iisaa noddi taalibaabe mum sappo e didon bee, o hokki be baawde ribbugol seydaani'en e sellingol sii jawuuji e ellaaji fuu. ² Inde nelaaabe sappo e didon bee annii: arano e maabe yo Simon noddirteedo Piyeer e Andire mijum, Yaakuuba gii Jebede e Yuhanna mijum, ³ Filipa e Bartolome, Tomaa e Matta duwaane oo, Yaakuuba gii Alfaa, kajum e Tadde, ⁴ Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda Isikariyota jammbootodo mo oo.

No Iisaa neliri taalibaabe mum sappo e didon bee

⁵ Iisaa neli been sappo e didon, o wii be:

—Pati njehee e leyde de Yahuudiyankoobe ngalaa e mum dee, kasen duu pati naatee e geelle Samariya. ⁶ To baali suudu Israa'iila majjudi dii kaan-don yaade. ⁷ To njahaton fuu, ooynee mbiyon «Laamu Laamdo battiima!» ⁸ Cellinon jawbe, nguurtinon maaybe, cellinon seppaabe, ndibbon seydaani'en. On kebirii nii tan, ndokkiree nii tan. ⁹ Pati naboree kanje naa cardi naa mbuudu jakawalle e njiibaaji moodon. ¹⁰ Pati fay gooto e moodon nabora mbasu naa saayaaji didi. Pati fay gooto e moodon bama pade naa sawru. Sabi golloowo ana haandi e nguure.

¹¹ So tawii on ngarii e ngeenndi naa wuro, tewtee njaatigi lobbo, kasen keddee njaatigi mon doo faa nde iw-don don. ¹² So odon naata e galle, calmignon. ¹³ So galle oo ana haandi hen, yo jam mon yotto mo. Kaa so mo haandaa hen, yo jam mon wartu e mon. ¹⁴ So won galle naa ngeenndi do on njaabbaaka naa on kettindaaka, njaltee nokku oo, pidfon colla koyde mon duu. ¹⁵ Mido haalana on

goonga: janne darngal, jukkungo ndiin ngeen-
ndi buran ngo geelle Sodooma e Gomoora ngoo
naawde.*

Haala torraaji garooji

¹⁶ —Kettindee! Mi nelii on no baali hakkunde
pobbi nii. Ndennoo, yoyiree no boje nii, neworee
no buugaaji nii. ¹⁷ Ndeento-don e yimbe bee, sabi
be ndarnan on e carirde, be piyan on dorri ley
cuudi maabe baajordi. ¹⁸ On nabete yeeso saroobe
e kaanankooobe saabe am, faa laatano-don kam
seedee'en yeeso maabe kambe e heeferbe bee. ¹⁹ So
on ndarnaama e sarirde, pati mbemmbe-don no
kaaldaton naa ko kaalaton. Sabi on ndokkete
konngi di kaan-don haalde e oon wakkati, ²⁰ di
iwataa e moodon, ko selli hen dee, RuuhuBaabi-
raado moodon oo haalata ley moodon. ²¹ Neddo
hokkitiran sakiike mum waree, baabiraado duu
biyum. Bibbe immanto saaraabe mum'en, piya
dabare yalla been ana mbaree. ²² Yimbe fuu
mbanan on saabe am. Kaa mujudo faa timmoode,
joomum hisinte. ²³ So on torraama e ngeenndi
ngootiri, ndoganee ngonndi. Mido haalana on
goonga: on piltidataako geelle Israa'ila dee fuu
tawa Bii Neddo wartaali.

²⁴ Taalibbo buraa moobbo mum, maccudo buraa
kalfaado mum. ²⁵ Ana yidaa taalibbo wuurda
no moobbo mum wuuri fuu, maccudo duu no
kalfaado mum wuuri. Miin duu, mi noddiraama
«Beelsebul» (hooreejo seydaani'en), wanaa haala
mon onon.

Haala kulol Laamdo

* **10:15** Sodooma e Gomoora yo geelle didi de Laamdo halkii saabe
heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

26 —Ndennoo, pati kulee yimbe. Walaa fuu ko suudii ko banngintaake, walaa sirri mo saakataake. 27 Ko kaalan-mi on e nimre koo, kaaltee dum e fooyre. Ko ngunndante-don koo, ooynee dum dow beneeji. 28 Pati kulee waroobe terde, be mbaawanaa yonkiiji. Laamdo baawdo halkude terde e yonkiiji fuu e jahannama, oo kaan-don hulde. 29 Tama biiwuuji didi coottataake mbuudu? Kaa fay gootel e majji yanataa e leydi tawa wanaa e sago Baabiraado moodon oo. 30 Onon, fay leebi ko'e mon fuu ko limaa. 31 Ndennoo, pati kulee, sabi onon buri biiwuuji keewdi teentilaade.

32 Neddo fuu ceettaniido kam yeeso yimbe, miin duu, mi seettanto dum yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo. 33 Kaa calaniido kam hakkunde yimbe fuu, miin duu, mi salanto dum yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo.

No Iisaa laatorii sabaabu ceeraagu yimbe

34 —Pati miilee jam ngardu-mi e leydi ndii. Mi wardaali e jam, kaafaawi ngardu-mi. 35 Ko waddi kam dee, seenndude bidde gorko e baam mum, bidde debbo e inna mum, debbo bamaado e esum debbo. 36 Neddo fuu koreeji mum laatotoo waybe mum. 37 Korsindo inna mum naa baam mum faa buri kam fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. Korsindo biyum gorko naa debbo faa buri kam fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. 38 Mo bamaali leggal mum bardugal,† jokka e am fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. 39 Tewtudo

† **10:38** Koro 6amde leggal bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

reenude yonki mum fuu, waasan ki, kaa baasirdo ki sabaabu am, hewtan ki.

Haala mbarjaari

⁴⁰—Ja66iido on fuu ja66iima kam, ja66iido kam fuu ja66iima neldo kam oo. ⁴¹Ja66iido annabaajo saabe o annabaajo fuu, heban mbarjaari ndi annabaajo fodanaa ndii. Ja66iido neddo poocciitido saabe o poocciitido fuu, heban mbarjaari ndi poocciitido fodanaa ndii. ⁴²Mid'o haalana on goonga: neddo fuu dokkudo burdo famdude e taalibaa6e am 6ee fay so horde loonde ndiyam 6uu6udam tan saabe o taalibbo am, o waasataa hebude mbarjaari makko.

11

¹Nde Iisaa tilii yamirde taalibaa6e mum sappo e didon 6ee ndee, iwi don, yehi jannginoyde e waajoyaade ley geelle piliide dee.

No Yaayaa neliri taalibaa6e mum to Iisaa

²Yaayaa ana ley kasu. O nani golleeji Almasiihu oo ana njantee, o neli taalibaa6e makko 6ee, ³faa lamndoo Iisaa:

—Aan woni kaando warde oo, naa min ndooman goddo?

⁴Iisaa jaabii 6e, wii:

—Njehee, njantanoyee Yaayaa ko nan-don e ko njii-don fuu: ⁵wum6e ana mbumta, layannoobe ana njabba faa gasa, seppaabe ana cellinee, faadube ana paadita, maay6e ana nguurta, misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ⁶Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

⁷ Nde nelaabe Yaayaa bee njahata ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimmbotoongol e henndu naa? ⁸ Ndennoo, kodum yeewoyno-don? Gorko pariido naa? Pariibe e galleeji kaanankooɓe tawetee. ⁹ Ndennoo, kodum yeewoyno-don? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo ɓuri annabaajo. ¹⁰ Kanko woni mo Binndi dii cappii oo:

«Miin Laamɗo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.»*

¹¹ Mido haalana on goonga: bammaade bamma-baali ɓurɗo Yaayaa mo lootogal batisima oo, tawee nee, ɓurɗo lo'ude e Laamu Laamɗo oo ɓuri mo teddude. ¹² Gila Yaayaa mo lootogal batisima fuddi waajaade, Laamu Laamɗo ana ruggoree semmbe, ruggotooɓe bee ana ndaara teetude mo. ¹³ Annabaabe bee fuu kaɗum e Tawreeta Muusaa cappike Laamu oo faa e jamaanu Yaayaa. ¹⁴ So odon njaɓa haala maɓɓe, Yaayaa woni annabi Iliyaasa mo garol mum sappaa oo. ¹⁵ Jom nowru fuu yo nanu.

¹⁶ Kodum mbaaw-mi nanndinde e yimɓe oo jamaanu? Eɓe nanndi e sukaabe joodiibe e luumooji, bee doo ana mbiya bee too:

¹⁷ «Min piyanii on cereeli,
on mbamaali,
min mboyanii on woondu yurminiindu,
on dusaali.»

¹⁸ Sabi Yaayaa warii, o kooroowo, o yarataa doro, wiyaama o laddaado. ¹⁹ Bii Neddo oo duu warii ana jaama, ana yara, yimɓe mbii

* 11:10 Malakiya 3.1

dum: «Naamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gido duwaaje'en e luuttoobe hono mum'en!» Kaa hakkilantaaku Laamdo ana banngina goonga muudum ley golleeji muudum.

No Iisaa feliri geelle caliide tuubude

²⁰ Caggal dum, Iisaa fuddi felde geelle de o buri wadude e mum kaayde dee, sabi hoduube e deen geelle bee tuubaali. O wii:

²¹ —Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabi so kaayde gadanoode e ley moodon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, hoduube ton bee tuubanno law, tawete be boornike licce caakuuji, be njoodike e ndoondi faa be kollita tuubugol maabe. ²² Saabe dum, mido wiya on: jannde darngal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ²³ Aan duu Kafarnahum, ada miila a toownete faa dow kammu naa? A leydinte faa keedaa ley maaybe. Sabi so kaayde gadanoode e maa dee ngadanooma Sodooma, nden, ndiin ngeenndi heddotono faa jooni. ²⁴ Saabe dum, mido wiya on: jannde darngal, jukkungo mon buran ngo Sodooma ngoo naawde.

No Iisaa fowtinirta yimbe

²⁵ Oon wakkati fuu, Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yettii ma, sabi a suudii dee kulle hakkilanteebe, katum e annuube, bannginan-daa dum cukaloy. ²⁶ Jaati Baabiraado, hono non worri sabi dum wel maa.

²⁷ Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado oo, fay gooto anndaa Baabiraado oo

so wanaa Bajjo oo, kaɗum e mo Bajjo oo muuyi ɓannginande ɗum fuu.

²⁸ Onon yimɓe tampuɓe roondaade donnge tedduɗe, on fuu ngaree e am, mi fowtinan on.

²⁹ Dalee mi fawa tekkere am e dow mon, accon mi janngina on, sabi mido sawrii, mido leyɗinkinii, on tawan hen fowtere yonkiiji moodon. ³⁰ Sabi tekkere am ana yaafi roondaade, donngal am ana huyfi.

12

Haala jalaande fowteteende

¹ Oon wakkati, Iisaa e taalibaaɓe mum ana ceeka gese ley jalaande fowteteende. Taalibaaɓe makko njolbi, ana kelta butaali ana yakka. ² Nde Farisa'en ɓee njii ɗum ndee, ndarii ana mbiya mo:

—Yeew, taalibaaɓe maa ɓee ana ngolla ko da-gaaki gollude jalaande fowteteende!

³ O jaabii ɓe, o wii:

—Tama on njanngaali ko Daawuuda wadi nde yolbunoo, kaɗum e yimɓe mum? ⁴ O naati e ley hukkam ceniido oo, kanko e yimɓe makko, ɓe jaami buuru cakkaado oo. Haya, ɓe nduɗanaaka jaamde mo, yottinoobe sadaka tan njeɗ jaamde mo. ⁵ Naa duu, on njanngaali e ley Tawreeta Muusaa, nde wonnoo yottinoobe sadaka ɓee ana ngolla ley Suudu Dewal Mawndu nduu fay jalaande fowteteende? Kamɓe nee, eɓe comna jalaande fowteteende ndee, kaa ɗum felataa ɓe.

⁶ Mido wiya on: ko ɓuri Suudu Dewal Mawndu ana doo. ⁷ Sinndo oɗon anndunoo ko kaa haala Laamdo firritata: «Yurmeende woni ko njidu-mi,

wanaa sadaka duppeteedo», on carataano 6ee laabu6e. ⁸ Sabi Bii Neddo oo jey jalaande fowteteende ndee.

No Iisaa selliniri gorko mo junngo mum waati

⁹ Iisaa iwi don naatoyi suudu ma66e waajordu.

¹⁰ Gorko mo junngo mum waati ana wonnoo don. Wonnoo6e don 6ee tuufani Iisaa yalla ana ke6a no kappira dum. Saabe dum, 6e lamndii mo dum doo:

—Sariya meeden oo hokkii en sellinde neddo jalaande fowteteende naa?

¹¹ O jaabii 6e, o wii:

—So won e mon jogiido mbaalu, so oon mbaalu saamii e luggere jalaande fowteteende, wanaa joomum yaltinoyan mo naa? ¹² Odon anndi neddo ana 6uri mbaalu do woddi! Ndennoo, ana dagoo wadande neddo ko moyyi jalaande fowteteende.

¹³ Caggal dum, o wii gorko oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa ngo warti hono no wonngo ngoo nii. ¹⁴ Farisa'en 6ee njalti, njoodoyii faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No Laamdo suborii kaadime mum Iisaa

¹⁵ Nde Iisaa nani dum ndee, iwi e oon nokku, yim6e heew6e njokki e makko. O sellini jaw6e 6ee fuu, ¹⁶ o daalii 6een pati kumpita fay gooto kabaaru makko. ¹⁷ Dum wadirii non yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabi Esaaya kaa ana tabita nde oon wii:

¹⁸ «Anni kaadime am mo cubii-mi.

Kanko korsin-mi,

kanko welni 6ernde am.

Mi jippinan e makko Ruuhu am,

o ooynanto leji dii laawol fooccitaare.

- 19 O falondirtaake, o dukataa,
daande makko nanataake e mbeddaaji.
20 O helataa kudol oonjiiingol,
o nifataa moottila mo pooyel mum famdi
faa nannde o hokki fooccitaare jaalogal.
21 Leni dii fuu pawan jikke mum'en e makko.»*

No Iisaa fenniri ko happaa koo

22 Nden, Iisaa waddanaa gorko bumdo muumo, sabi oon yo laddaado. O sellini dum faa watti haalde e yiide. 23 Haaynii yimbe bee fuu, ndarii ana mbiya:

—Dum nee, taanii Daawuuda oo woni doo naa?

24 Kaa nde Farisa'en bee nani dum ndee, mbii:

—E baawde «Beelsebul» hooreejo seydaani'en o ribbirta seydaani'en bee.

25 Nde wonnoo Iisaa anndii miilooji ma66e, o wii be:

—Laamu fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, bonan. Ngeenndi naa galle fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, heddataako. 26 So Ibiliisa ribbii seydaani'en mum, feccii hoore mum. Ndennoo, hono laamu mum heddortoo? 27 So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yimbe mon bee nee, homo ndibbirta be? Yimbe mon bee jaati kollata on ngalaa e goonga! 28 Kaa so Ruuhu Laamdo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamdo warii e mon.

29 Iisaa beydi hen, wii:

—Fay gooto waawaa naatude e galle gorko jom semmbe teeta jawdi mum tawee ha66aali joomum tafon. Kaa so ha66ii joomum faa teenjii, ana waawi na6ude ko woni e galle mum fuu.

* 12:21 Esaaya 42.1-4

³⁰ Mo waldaa e am fuu yo gaṇo am. Mo mooftidataa e am fuu yo caakoowo. ³¹ Saabe dum, mido wiya on: yimbe ana mbaawi yaafeede luutti mum'en fuu, kaṇum e bonkaaji fuu. Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ³² Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede, kaa neddo fuu kaaldo ko boni e Ruuhu Ceniido, yaafataake jooni, yaafataake wakkati garoyoowo.

No lekki annditirtee bidde mum

³³ —So lekki ana moyyi, bidde mum moyyan, so lekki moyyaa, bidde mum moyyataa, sabi lekki bidde mum annditirtee. ³⁴ Biḅbe bolle bonde! Hono hen mbaawirton haalde ko moyyi tawee on bonbe? Sabi ko woni e bernde, dum yaltata e hunduko. ³⁵ Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. Neddo bondo, ko boni iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. ³⁶ Mido wiya on: ṇanne darngal yimbe kaaltan haalaaji laaliidi di kaalnoo fuu. ³⁷ Sabi neddo haalaaji mum sarirtee poocciido naa jukketeedo.

No Farisa'en ndaardiri taagumansa

³⁸ Caggal dum, yoga e dunkee'en Sariya, kaṇum e Farisa'en mbii Iisaa:

—Moobbo, miden njidi kollaa min taagumansa Laamdo nel maa.

³⁹ O jaabii be, o wii:

—Jamaanu jooni bondo cobudo oo ana ndaara holleede taagumansa, kaa taagumansa fuu o hollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ⁴⁰ Sabi, no Yuunusa wadiri balde tati jemma e jalooma ley reedu liingu mawdo oo nii, hono non Bii Neddo wadirta balde tati jemma e jalooma

ley yanaande. ⁴¹ Nannde darngal, worbe Niniwe immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, liba dum'en. Sabi worbe Niniwe tuubii nde nannoo waaju Yuunusa oo ndee. Haya, burdo Yuunusa ana doo!
⁴² Nannde darngal, kaananke debbo leydi baleeri oo immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, liba dum'en. Sabi o iwriino faa hoore leydi, warde het-tindaade haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakki-lantaaku dii. Haya, burdo Suleymaana ana doo!

Haala wirfitagol seydaani

⁴³ —So seydaani yaltii e neddo, seydaani oo yiloyto e nokkuuje joorde tewta do noottinoo, kaa noottere fuu o hebataa. ⁴⁴ Nden kaa, o wiya: «Mido nii wirfitoo galle am mo eggunoo-mi e mum oo.» So o wirfitike, o tawan galle oo yo bolo, ana wuuwaa, ana moyyinaa faa woodi. ⁴⁵ Nden, o wirfitoo, o waddoya seydaani'en njeddon wobbe burbe mo bonde. Be naata e galle oo, be koda e mum. Nii battane oo neddo burdata arannde mum bonde. Nii yimbe ndee fedde bonnde duu laatoytoo.

Inna Iisaa e mijiraaɓe Iisaa

⁴⁶ Nde Iisaa haaldannoo e jamaa oo ndee, inna makko e mijiraaɓe makko worbe njottii. Be ndarii sella, ebe njidi yiide mo. ⁴⁷ Won biido mo:

—Inna maa e mijiraaɓe maa ana ndarii sella ana njidi yiide ma.

⁴⁸ O jaabii oon neddo, o wii dum:

—Homo woni innam? Hoɓe ngoni mijiraaɓe am?

⁴⁹ O sappii taalibaaɓe makko bee, o wii:

—Innam e mijiraaፎ am annii. ⁵⁰ Sabi mijnam naa innam yo neddo gadoowo sago Baabiraado am gondo dow kammu oo.

13

Bannol haala aawoowo

¹ Ley oon jalooma, lisa yalti cuudi, joodoyii daande weendu. ² Jamaa keewdo ana filii mo faa o naatoyi laana, o joodii ley makka. Yimፎ ፭ ndarii e daande ndiyam ፋam. ³ O haalaniri ፭ kulle keewde e banndi. Omo wiya:

—Aawoowo yalti aawoyde. ⁴ E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, pooli ngari cubi dum. ⁵ Yoga mayri saami e korokaaye do leydi heewaano, fudi don e don sabi aawdi ndii iraka gasa. ⁶ Kaa nde naange wulnoo ndee, sumi, yoori saabe walaa ፋadi. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe pudata. Ndi fudidi e majje, de cuumi ndi. ⁸ Yoga mayri saami e leydi lobbiri, fudi, rimi: yoga sowii cowe teemedere, yoga capande jeegom, yoga capantati. ⁹ Jom nowru fuu yo nanu!

Ko saabii so Iisaa ana haaldira e yimፎ banndi

¹⁰ Oon wakkati, taalibaaፎ ፭ ፭ battii Iisaa lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so ada haaldira e maፆፆ banndi?

¹¹ O jaabii ፭, o wii:

—Onon, on ndokkaama faamude goonga tedduፋo haala Laamu Laamdo oo, kaa kamፆ, ፭ ndokkaaka dum. ¹² Sabi jogiido fuu, beydante faa heewa. Kaa mo walaa oo, fay seeda mo jogii oo teetete. ¹³ Dum saabii so mido haaldira e maፆፆ banndi:

«Tawee ፭ yeewoፆ, ፭ njiyataa,

Tawee 6e hettintoo6e, 6e nanataa, 6e paamataa.»

¹⁴ Nii ko Laamdo wadunoo e hunduko annabi Esaaya koo tabitiri e ma66e:

«On kettinto faa palon noppi, kaa on paamataa.
On yeewan faa puttinon gite, kaa on njiyataa.

¹⁵ Sabi yim6e ngol lepol laatike tiidube ko'e:

Be cukkii noppi ma66e,
6e mu66ii gite ma66e,

so wanaa dum

gite ma66e njiyan,
noppi ma66e nanan,
hakkillaaji ma66e paaman,

6e tuuban, mi sellina 6e.»*

¹⁶ Kaa onon, on mbelii hoore: gite moodon ana njiya, noppi moodon duu ana nana! ¹⁷ Mido haalana on goonga: annabaabe heew6e e foocitiibe heew6e muuyiino yiide ko njiyatton koo, 6e njiyaali. Be muuyiino nande ko nanaton koo, 6e nanaali.

No Iisaa fiirtiri bannadol aawoowo

¹⁸ —Ndennoo, kettinee maanaa bannadol aawoowo ngol. ¹⁹ Neddo fuu nando haala Laamu Laamdo tawee faamaali dum, bondo oo waran, doofa ko aawaa e bernde mum koo. Kabaaru oo neddo ana nanndi e laawol do aawdi ndii saami doo. ²⁰ Kabaaru aawdi saamundi e korokaaye ndii, ana nanndi e neddo nanoowo konngol ngol so jabboroo ngol seyo don e don. ²¹ Kaa ngol walaa dadi e makko, o nanngan ngol wakkati gooto tan. So dum billike naa so o torrike saabe konngol ngol, o yankiran don e don. ²² Kabaaru

* **13:15** Esaaya 6.9-10

aawdi saamundi e kebbe ndii, ana nanndi e neddo nanoowo konngol ngol, so sugullaaji aduna e koomti jawdi cuuma ngol, ngol laatoo dimarol. ²³ Kaa kabaaru aawdi saamundi e leydi mbelndi ndii, been ngoni nanoobe konngol ngol so paama ngol. Oon wakkati, 6e ndiman 6i66e: yoga teemedere, yoga capande jeegom, yoga capantati.

Banndol haala hudo bonko ley ngesa alkama

²⁴ Iisaa haalani 6e banndol gonngol, wii:

—Hono nii Laamu Laamdo oo wa'i: gorko aawi e ngesa mum aawdi lobbiri. ²⁵ Nde yimbe fuu daaninoo, gaɲo oon gorko wari, aawi hudo bonko e ley gulle dee, witti. ²⁶ Nde aawdi ndii fudi faa rimi, nden hudo bonko koo duu banngi. ²⁷ Maccube 6ee njehi mbiyoyi jom ngesa oo: «Kalfaado, wanaa aawdi lobbiri aawu-daa e ngesa maa ngaa naa? Hoto koo hudo bonko iwi?» ²⁸ O jaabii 6e, o wii: «Gaɲo wadi nii.» Caggal dum, maccube 6ee lamndii mo, mbii: «Min njaha min doofoya hudo bonko koo?» ²⁹ O jaabii 6e, o wii: «Wanaa non, sabi so odon doofa hudo bonko koo, so on ndeentaaki on doofidan hen alkama oo. ³⁰ Accidee di faa kettal. Nden, mi wiyan hettoobe 6ee doofa hudo bonko koo tafon, 6e ngada dum kafe faa duppee. So 6e ngadi dum fuu, 6e ketta alkama oo, nden 6e moobta dum ley beembal am.»

Banndol haala ngeeyu buyaage

³¹ Iisaa haalani 6e banndol gonngol, wii:

—Laamu Laamdo oo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo neddo 6ami, so aawi e ngesa mum. ³² Kanko 6uri geeyi fuu famfude, kaa so mo fudii,

o laatoto lekki mawki sanne faa pooli ngara jiɓa cuudi mum'en e caɓe makki.

Banndol haala yuufinirdi

³³ O haalani ɓe banndol gonngol, o wii:

—Laamu Laamɗo oo ana wa'i hono no yuufinirdi seeda ndi debbo jiiɓi e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

³⁴ Dum fuu, Iisaa haalaniri yimɓe ɓee e banndi. O haaldataa e maɓɓe so wanaa e banndi, ³⁵ yalla haala ka Laamɗo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

«Mi haalaniran ɓe banndi,
mi haalanen ɓe kulle cuudaade gila nde aduna tagaa.»†

No Iisaa fiirtiri banndol huɗo bonko

³⁶ Caggal dum, Iisaa yoppiti yimɓe ɓee, naati ley suudu. Taalibaaɓe makko ɓee ɓattii mo, mbii mo:

—Firritan min banndol huɗo bonko ngol.

³⁷ O jaabii ɓe, o wii:

—Aawɗo aawdi lobbiri ndii oo, oon woni Bii Nedɗo oo, ³⁸ ngesa ngaa woni aduna oo. Biɓɓe Laamu Laamɗo ɓee ngoni aawdi lobbiri ndii, ɓiɓɓe bonɗo oo ngoni huɗo bonko koo. ³⁹ Gaɗo aawɗo huɗo bonko oo yo Ibiliisa, kettal ngal yo timmoode aduna, hettooɓe ɓee yo malaa'ika'en. ⁴⁰ Hono no huɗo bonko ittirtee wedee e yiite nii, non timmoode aduna laatortoo. ⁴¹ Bii Nedɗo oo nelan malaa'ika'en mum, itta e laamu mum oo wadooɓe woɓɓe e luuttal, kaɗum e wadooɓe ko boni fuu,

† 13:35 Jabuura 73.2

⁴² mbedoo dum'en e yiite jahannama, ton 6e ngulata, 6e neryondira jiiye. ⁴³ Kaa e oon wakkati, foocitiibe 6ee njalbiran no naange nii e ley Laamu Baabiraado mum'en. Jom nowru fuu, yo nanu!

Bannadol haala jawdi cuudiindi

⁴⁴ —Laamu Laamdo oo ana wa'i hono no jawdi cuudiindi e ley ngesa, gorko goddo hoocci ndiin jawdi, suudi ndi kasen. E ley seyo makko ngoo, o soottoyi ko o joginoo fuu, o soodi ngesa ngaa.

⁴⁵ Laamu Laamdo oo ana wa'i kasen hono no julaajo tewtoowo jaaye dime nii. ⁴⁶ So joomum yii jaayre rimre heewnde coggu, soottan ko jogii fuu sooda jaayre ndee.

Bannadol haala liddi

⁴⁷ —Laamu Laamdo oo ana wa'i kasen hono no bubbol bedaangol e geeci, so nanngi sii liddi fuu nii. ⁴⁸ Faa ngol heewi, summboobe 6ee poodi ngol faa e danjeere, ana cuba liddi dii. Be ngadi liddi lobbi dii e ley cagiije, 6e mbedii di nafataa fay huunde dii. ⁴⁹ Hono non timmoode aduna laatortoo. Malaa'ika'en ngaran ceennda bon6e e moyyube, ⁵⁰ mbedoo bon6e 6ee e ley yiite jahannama, ton 6een ngullata 6e neryondira jiiye.

Bannadol haala kulle kese e kiidde

⁵¹ Iisaa lamndii 6e, o wii:

—On paamii dum fuu naa?

Be njaabii, 6e mbii:

—Min paamii.

⁵² Caggal dum, o wii 6e:

—Jannginoowo Sariya fuu laatiido taalibbo Laamu Laamdo, ana wa'i hono no jom galle

jaltinoowo e ley ndesaari mum kulle kese e kulle booyde nii.

No Nasaraatunkooɓe calorii jabande Iisaa

⁵³ Nde Iisaa tilinoo e diin banndi ndee, o iwi ton, ⁵⁴ o hooti ngeenndi do o mawni doo, omo waajoo e suudu maɓɓe waajordu. Haaynii yimɓe hettintooɓe ɓee sanne, ndarii ana mbiya:

—Hoto fuu o heɓi ngal anndal? Hono hen o heɓiri baawde waɗude dii kaayeeɗiiji? ⁵⁵ Tama o wanaa ɓii cehoowo ledde oo? Tama wanaa Mariyama woni inniiko? Tama o wanaa mawnii Yaakuuba e Yuusufu e Simon, kaɗum e Yahuuda? ⁵⁶ Tama wanaa enen e banndiraaɓe makko rewɓe koddi? Ndennoo, hoto o heɓi dum fuu?

⁵⁷ Dum saabanii ɓe tippitaade mo. Caggal dum, o wii ɓe:

—Annabaajo ana teddinaa e nokkuuje dee fuu, so wanaa ley ngeenndi mum'en, kaɗum e ley galle mum'en.

⁵⁸ Iisaa wadaali don kaayde keewde saabe waa-sude maɓɓe goondinde mo.

14

No Yaayaa maayiri

¹ E oon wakkati, Hirudus hooreejo leydi Galili oo nani haala Iisaa ana haalee. ² O wii gollooɓe makko:

—Dum Yaayaa mo lootogal batisima! O wuurtii. Dum saabii so omo jogii baawde waɗude kaayde.

³ Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nanngée, haɓɓee, uddee ley kasu, kammari Hirudiya jom suudu mawniiko biyeteeɗo Filipa. ⁴ Sabi Yaayaa ana wiyannoo Hirudus:

—Dagantaako ma teetaa Hirudiya, sabi o gen mawna.

⁵ Hirudus yidfi warde mo kaa suusaano yimbe 6ee, sabi 6e fuu ebe njogorinoo Yaayaa yo annabaajo.

⁶ Dum nee, ɲannde yiitu-mawuuri rimeede Hirudus, 6ii Hirudiya debbo darii ana woma yeeso nootii6e mo 6ee. Hirudus weltii sanne, ⁷ faa hunii hokkan mo huunde fuu ko o ɲaagii. ⁸ Suka debbo oo jokki haala inna mum, wii Hirudus:

—Waddanam doo hoore Yaayaa mo lootogal batisima oo e la'al!

⁹ Hirudus yoomi, kaa nde wonnoo hunike yeeso nootii6e dum 6ee, yamiri oon waddanee nde. ¹⁰ Oon wakkati fuu, o yamiri hoore Yaayaa tayoyee ley kasu too. ¹¹ Hoore ndee tayaa tummbaa e la'al, hokkaa suka debbo oo. Oon hokkoyi nde inna mum. ¹² Taalibaa6e Yaayaa 6ee ngari 6amti tew oo, iroyi. Caggal dum, 6e njehi 6e kaalanoyi Iisaa ko wadi koo.

No Iisaa ɲamminiri ujunaaji joy neddo

¹³ Nde nanirde ndee warnoo e Iisaa ndee, Iisaa iwi ton naati laana, fa'i nokku teeldo, kaɲum tan. Yimbe 6ee kumpitii dum, njalti e geelle dee, cawndii daande weendu nduu, njokki e makko. ¹⁴ Nde o yalti e laana kaa ndee, o yii jamaa keewdo, o yurminaa 6e sanne, heddi omo sellina ɲawbe ma6be. ¹⁵ Nde hiiri ndee, taalibaa6e 6ee battitii Iisaa, mbii dum:

—Jooni hiirii, kasen duu nokku oo yo ladde. Yoppitin jamaa oo, yalla ana coodoya ko ɲaama to geelle too.

¹⁶ O jaabii 6e, o wii:

—Fotaa ko 6e njaha. Onon e ko'e moodon, ndok-kee 6e ko 6e jaama!

¹⁷ Be njaabii mo, 6e mbii:

—En ngalaa doo so wanaa buuruuje joy e liddi didi.

¹⁸ O wii 6e:

—Ngaddanee kam dum gaa.

¹⁹ O yamiri yimbe 6ee njoodoo e hudo, o 6ami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo, o hokki taalibaa6e 6ee ndokka jamaa oo. ²⁰ Be fuu 6e jaami faa 6e keddi. Taalibaa6e 6ee ndeentini taye keddiide dee, de kebbini cagije sappo e didi. ²¹ Naamnoobe 6ee ana mbaara e ujunaaji joy gorko ko waldaa e rew6e e sukaa6e.

No Iisaa yaariri koyde dow ndiyam

²² Don e don, o naanni taalibaa6e 6ee e laana kaa yalla ana adoo mo lummbude weendu nduu, tawi kanko omo wondi e yoppitinde jamaa oo.

²³ Caggal o yoppitii 6e, o njaboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu kanko tan. Naange yanii, tawi kanko tan woni ton. ²⁴ Laana kaa yehi faa woddii danjeere ndee, tawi bempeeje ana piya ka, sabi ka jabbotooka henndu. ²⁵ Nde 6adinoo weetude ndee, o wari e taalibaa6e 6ee, omo yaara koyde dow ndiyam dam. ²⁶ Kaa nde 6e njii mo omo yaha e dow ndiyam dam ndee, kulol manngol nanngi 6e, 6e mbii:

—Dum yo seydaani!

Be ndarii e6e conkina no 6e poti hulde. ²⁷ Don e don Iisaa wii 6e:

—Mbaaltinee hakkillaaji moodon! Dum miin, pati kulee!

28 Piyeer jaabii mo, wii:

—Moobbo, so dum aan jaati woni doo, yamir mi yaha dow ndiyam dam mi wara to maa.

29 O jaabii mo, o wii:

—War!

Piyeer yalti laana kaa, hedde ana yaha dow ndiyam dam, fewti Iisaa. 30 Kaa nde mo yiinoo henndu nduu sattii ndee, o huli, o fuddi yorkitaade, o wulli, o wii:

—Moobbo, nootam!

31 Don e don, Iisaa foocci junngo mum, nanngi mo, wii:

—Nii pamdir-daa hoolaare? Ko saabii so cikkiti-daa?

32 Be didon fuu, 6e naati laana kaa tan, henndu nduu darii. 33 Taalibaabe wonnoobe ley laana kaa 6ee kujidani mo, mbii:

—A Bii Laamdo jaati!

No Iisaa selliniri jawbe ley leydi Genesaret

34 Be lummbi weendu nduu, 6e panndi leydi Genesaret. 35 Worbe oon nokku annditi mo, kaalani leydi ndii fuu garol makko, o waddanaa jawbe 6ee fuu. 36 Be jaagii mo mo acca jawbe 6ee mema fay so kommbol saaya makko tan. Haya duu, memdo ngol fuu sellii.

15

Haala neesu njaatiraa6e

1 Farisa'en e dunkee'en Sariya iwi Urusaliima, ngari e Iisaa lamndii dum, mbii:

² —Kodum wadi so taalibaaḅe maa ḅee ana koyna neesuuji njaatiraaḅe meeden dii? Sabi ḅe lootataa juude fade maḅḅe jaamde.*

³ O jaabii ḅe, o wii:

—Onon nee, kodum wadi so oḅon luutta yamiroore Laamḅo ndee faa njokkon neesu moodon? ⁴ Sabi Laamḅo wii: «Teddin inna maa e baam maa.»† O wii kasen: «Kududo baam mum naa inna mum, wareede laato jukkungo mum.»‡

⁵ Kaa onon, oḅon mbiya so nedḅo wii baam mum naa inna mum: «Ko kaannoo-mi wallirde ma koo yo ngedu Laamḅo», ⁶ dum ana heya nedḅo, fotaa ko teddina saaraa mum kasen. Hono non tosirton konngol Laamḅo, faa njokkon neesu moodon!

⁷ Naafigi'en! Annabi Esaaya woofaali fey nde sappinoo e moodon so wii:

⁸ «Laamḅo wii:

Ngol lejol e haala tan teddinirta kam,

kaa e ley ḅerde maḅḅe eḅe ngoddi kam.

⁹ Meere ḅe ndewata kam,

sabi ko ḅe tuugii e ley janningol maḅḅe koo yo jamirooje yimḅe tan.»§

Haala ko sobinta nedḅo

¹⁰ Oon wakkati, Iisaa noddi jamaa oo, wii dum:

—Kettinee, paamee: ¹¹ wanaa ko naatata e hunduko nedḅo sobinta dum. Ko yaltata e hunduko sobinta nedḅo.

¹² E oon wakkati, taalibaaḅe ḅee ḅattitii mo, mbii mo:

* **15:2** Ngol lootugol juude haḅḅaaki e ittude tuundi, kammari faa joomum foocitanoo diina wadira. † **15:4** Pergu 20.12; Fillitagol Tawreeta 5.16 ‡ **15:4** Pergu 21.17; Lewinkooḅe 20.9

§ **15:9** Esaaya 29.13

—Tama a anndii Farisa'en 6ee mettaama e haalaaji maa d̄ii?

¹³ O jaabii, o wii:

—Funngo fuu ngo Baabiraado am gondo dow kammu oo aawaali, doofete. ¹⁴ Accee 6e, 6e wumbe dowoo6e wumbe! So bumdo dowii bumdo, 6e didon fuu 6e caaman ley ngaykaare.

¹⁵ Piyeer jaabii, wii mo:

—Firritan min kaa haala.

¹⁶ Iisaa wii:

—Onon duu, faa jooni edum finkinii on naa?

¹⁷ On paamaali ko naati e hunduko fuu yahan ley reedu, kasen duu dum yehete ladde? ¹⁸ Kaa ko yaltata e hunduko koo e bernde iwata, dum jaati sobinta neddo. ¹⁹ Sabi e bernde neddo miilooji bonfi iwata so ndunya dum e jaako'aaku e jeenu e faasigaaku e nguyka e kappi, kaɗum e mbonka. ²⁰ Dum woni ko sobinta neddo. Kaa jaamde tawee lootaali juude mum no 6e mbii nii sobintaa neddo.

No debbo Kanaananke goondiniri Iisaa

²¹ Caggal dum, Iisaa iwi don fa'i seraaji Tirus e Sidon. ²² Debbo jeyaado Kanaana kodudo e ndiin leydi wari e makko, wulli, wii:

—Moobbo, taanii Daawuuda, yurmam! Biyam debbo ladde ana e mum, ana torra dum sanne!

²³ Kaa o jaabaaki dum fay huunde. Taalibaa6e makko 6ee ndaardoyi mo, mbii mo:

—Ribbu mo dee! Omo nii jokki e meeden tan omo wulla.

²⁴ Iisaa jaabii, wii:

—E baali suudu Israa'iila majjudi d̄ii tan nelaa-mi.

²⁵ Nii debbo oo saami yeeso makko, sujidi, wii:

—Moobbo, wallam!

²⁶ O jaabii, o wii:

—Bamde naamdu sukaaʼbe so tippoo dawaadi moyyaa.

²⁷ Debbo oo wii:

—Goonga, Moobbo, kaa fay dawaadi ana naamdu joomum'en iwooru e la'al so saama nduu.

²⁸ Nden, Iisaa jaabii mo, wii:

—Debbo, hee goondinal maa ana mawni! Yo a wadane no njidir-daa nii.

E oon wakkati jaati, biyiiko debbo oo selli.

No Iisaa selliniri jawbe heewbe

²⁹ Iisaa iwi don, takkii daande weendu Galili, nabbi waamnde haayre, joodii ton. ³⁰ Yimbe heewbe ngari to makko, ngaddi layoobe e wumbe e be terde mum'en mbaati e muumdube, karum e jawbe wobbe heewbe. Be battini been yeeso makko, o sellini be. ³¹ Haaynii yimbe bee sanne nde njiinoo muumduunoobe ana kaala, be terde mum'en mbaati cellii, layannoobe ana njaha faa gasa, wumnoobe ana njiya. Hedde ebe njetta Laamdo Israa'iila oo.

No Iisaa namminiri ujunaaji nay neddo

³² Iisaa noddi taalibaaʼbe mum bee, wii bee:

—Bee yimbe ana njurminii kam, sabi hannde woni balde tati ko be ngondi e am, haya duu be ngalaa ko be naam. Mi waawaa yoppitinde be tawee be naamali, pati be caama yolbere e laawol so ebe koota.

³³ Taalibaaʼbe makko bee mbii mo:

—Hoto fuu keʼbaten ko namminen oo jamaa e ley ndee ladde jeereende?

³⁴ O lamndii be, o wii:

—Hono foti buuruuje njogi-don?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Jeddi, kaɓum e liikoy seeda min njogii.

³⁵ Caggal dum, o yamiri jamaa oo joodoo e leydi.

³⁶ O ɓami buuruuje jeddi dee kaɓum e liikoy koy, o yetti Laamdo, o tayi de, o hokki taalibaaɓe ɓee ndokka dum jamaa oo. ³⁷ Be fuu ɓe ɓaami faa ɓe keddi. Taalibaaɓe ɓee ndeentini kedde dee, de kebbini cagiije jeddi. ³⁸ Naamnoobe ɓee yo ujunaaji nay gorko, ko waldaa e rewɓe e sukaaɓe. ³⁹ Caggal Iisaa yoppitii yimɓe ɓee, naati laana, fa'i leydi Magadan.

16

No Farisa'en ɓaagorii kollee haaynde

¹ Farisa'en e Saduki'en ngari ittude koro Iisaa, ɓe ndaardi mo o holla ɓe taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu. ² O jaaborii ɓe nii:

—So on njii kammu ana wojji kiikiide, on mbiyan welan. ³ Beete law, so on njii kammu ana wojji ana niɓɓi, on mbiyan toban. Odon mbaawi seenndude mbaadi kammu, kaa on mbaawaa seenndude taagumansaaji wakkatiiji dii! ⁴ Jamaanu jooni bondo cobudo oo ana ndaara holleede taagumansa, kaa taagumansa fuu o hollataake, so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo.

Caggal dum, o yoppi ɓe don, o witti.

Haala yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en

⁵ Nde taalibaaɓe ɓee lummbata weendu nduu ndee, njeggiti yoobaade ɓaamdu. ⁶ Iisaa wii ɓe:

—Kakkilee, ndeentee e yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en ndii.

⁷Taalibaaɓe ɓee ndarii ana mbiyondira:

—Ko en njoobaaki buuru koo o wiiri non.

⁸Iisaa anndi ko ɓe kaalata koo, wii ɓe:

—Ko wadi so odon kaalda hakkunde moodon on njoobaaki buuru mbiiru-mi non? Onon famɗuɓe hoolaare! ⁹Tama faa jooni on paamaali? Tama on miccitaaki buuruuje joy de njeɗu-mi e ujunaaji njoyon gorko dee, e cagiije de kebbin-don kedde dee? ¹⁰Tama on miccitaaki kasen buuruuje jedɗi de njeɗu-mi e ujunaaji nay neddo dee, e cagiije de kebbin-don kedde dee? ¹¹Hono wadi on paamaali wanaa haala buuru kaalanan-mi on? Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en ndii.

¹²Oon wakkati, taalibaaɓe ɓee paami o wiyaali ɓe ndeentoo e ko yuufinta buuru koo, ko o wii dee, ɓe ndeentoo e ko Farisa'en e Saduki'en njannginta koo.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹³Iisaa yehi leydi Kaysariya Filipa. O lamndii taalibaaɓe makko ɓee, o wii:

—Homo yimɓe mbiyata Bii Neddo oo woni?

¹⁴Be njaabii, ɓe mbii:

—Won wiyooɓe a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyooɓe a annabi Iliyaasa, won wiyooɓe kasen a annabi Yeremiya naa gooto e annabaɓe ɓee.

¹⁵O wii ɓe:

—Onon nee, homo mbiyaton ngon-mi?

¹⁶Simon Piyeer jaabii mo, wii:

—Aan woni Almasiihu, Bii Laamɗo guurɗo oo.

¹⁷Nden Iisaa wii mo:

—A welii hoore, aan Simon bii Yuunusa. Sabi wanaa bii-aadama anndin maa dum, Baabiraado am gondo dow kammu oo anndin maa dum. ¹⁸ Miin duu, mido wiye Piyeer (dum woni haayre), e dow nden haayre mahan-mi deental am goondinbe ngal. Maayde e heewde semmbe fuu walaa ko waawi e mayre. ¹⁹ Mi hokkete cokitirde Laamu Laamdo: huunde fuu ko kaadu-daa e leydi, hadete dow kammu. Ko njaabu-daa e leydi, jabete dow kammu.

²⁰ Nden, Iisaa daalii taalibaafe mum bee pati kaalana fay gooto kajum woni Almasiihu oo.

No Iisaa sapporii maayde mum e wuurtugol mum

²¹ Gila e oon wakkati, Iisaa fuddi anndinde taalibaafe mum bee ana tilsii mo yaha Urusaliima, ton mawbe lepol e hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya torran mo sanne, mo waree, kaa mo wuurtan jannde tatabere. ²² E ley dum, Piyeer sawndintini mo hedde ana jija mo, wii mo:

—Yo Laamdo dannde Moobbo! Dum hebataa ma!

²³ Iisaa yeecitii, wii Piyeer:

—Woddam aan Ibiliisa! A fergitere e laawol am, sabi miiloo maa ngoo iwrataa to Laamdo, to yimbe ngo iwrata!

No Iisaa jokkirtee

²⁴ Caggal dum, o wii taalibaafe makko be:

—Muuydo jukkude kam fuu, nootta yurmaade hoore mum, bama leggal mum bardugal* jokka e am. ²⁵ Sabi muuydo danndude yonki mum,

* **16:24** Yeew Matta 10.38

waasan ki. Kaa baasirdo ki sabaabu am, hisinan ki. ²⁶ Kodum hebude aduna oo fuu nafata neddo, so waasii yonki mum? Won ko neddo waawi hokkitirde faa soottitoo yonki mum naa? ²⁷ Sabi Bii Neddo oo wardan e malaa'ika'en mum e ley teddeengal Baabiraado mum. Oon wakkati, o barjoto gooto fuu ko waarata e golle mum. ²⁸ Mido haalana on goonga: yoga e wonbe doo bee maay-ataa tawee njiyaali Bii Neddo oo ana wara e ley laamu mum.

17

No noone Iisaa waylitorii

¹ Balde jeegom caggal mum, Iisaa yaadi e Piyeer e rimdaabe didon Yaakuuba e Yuhanna, o teel-doyi e mum'en dow waamnde haayre toownde.

² Noone makko waylitii yeeso ma66e. Yeeso makko ana jalba no naange nii, kaddule makko ndawni far hono fooyre. ³ Muusaa e Iliyaasa banngani 6e, ana kaalda e makko. ⁴ Piyeer wii Iisaa:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal mi darna doo buguuji tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

⁵ O tilaaki haalde, faa luurde jalboore suddi 6e. Daande iwi ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi, mo cubii-mi. Kettindee mo!

⁶ Nde taalibaa6e 6ee nani nden daande ndee, 6e caami 6e kippii e leydi, 6e kuli sanne. ⁷ Iisaa battitii 6e, memi 6e, wii:

—Immee, pati kulee.

⁸ E ley d̄um, 6e kunci gite, 6e njiyaali fay gooto so wanaa Iisaa tan.

⁹ E ley ko 6e njippotoo waamnde haayre ndee koo, Iisaa daalii 6e, wii:

—Pati kaalanee fay gooto ko njii-d̄on koo faa wakkati nde Bii Ned̄do oo immitii e hakkunde maay6e fuu.

¹⁰ Caggal d̄um, taalibaa6e 6ee lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so dunkee'en Sariya 6ee ana mbiya annabi Iliyaasa haani adaade Almasiihu warde?

¹¹ O jaabii 6e, o wii:

—Goonga, Iliyaasa adotoo warde moyyintina kulle dee fuu. ¹² Kaa mido wiya on: Iliyaasa ya6bike, 6e annditaali d̄um, 6e ngollii d̄um ko 6e muuyi fuu. Hono non 6e torrirta Bii Ned̄do oo duu.

¹³ Taalibaa6e 6ee paami ko o haalata haala Iliyaasa koo, haala Yaayaa mo lootogal batisima o haalani d̄um'en.

No Iisaa selliniri kirikiraado

¹⁴ Nde 6e ngarti e jamaa oo ndee, gorko gooto 6attitii mo, diccii yeeso makko, ¹⁵ wii:

—Moobbo, yurma 6iyam gorko! O kirikiraado omo tampi sanne, wakkatiiji omo saama e yiite naa e ndiyam. ¹⁶ Mi nabii mo to taalibaa6e maa 6ee kaa 6e ndonkii sellinde mo.

¹⁷ O 6attitii, o wii:

—Hey yim6e jamaanu bondo 6e nganaa goondin6e! Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi muɲande on? Ngaddanee kam cukalel ngel doo!

¹⁸ O jahii e ladde ndee, nde yalti e suka oo, o selli d̄on e d̄on.

19 Caggal dum, taalibaaፎ ፩ee teeldi e makko, lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so min ndonki ittude ndee ladde?

20 Iisaa jaabii ፩e, wii:

—Saabe odon pamdi goondinal wadi dum. Mido haalana on goonga: so goondinal moodon fotii fay no ngeeyu buyaage nii, so on mbii ndee doo waamnde haayre: «Sottu doo, njahaa too», nde sottan. Fay huunde on ndonkataa wadude. [21*]

No Iisaa sapporii kasen maayde mum e wuurtu-gol mum

22 No ፩e njiilortoo e ley Galili nii, Iisaa wii ፩e:

—Bii Neddo oo wadete e juude yimbe, 23 ፩e mbara mo, kaa e ley jalaande majjum tatabere, o immitoto.

Taalibaaፎ ፩ee cunli sanne.

Haala yobugol usuru Suudu Dewal Mawndu

24 Nde Iisaa e taalibaaፎ mum njottinoo Kafarnahum ndee, nanngooፎ usuru Suudu Dewal Mawndu ፩e battii Piyeer, mbii dum:

—Tama moobbo moodon oo ana yoba usuru Suudu Dewal Mawndu?

25 Piyeer jaabii, wii:

—Omo yoba.

Ko Piyeer naati galle oo koo, fade mum he፩ude haala, Iisaa wii:

—Simon, kodum woni miilo maa e dum? Kaanankooፎ aduna ፩ee, homo ፩e nduujata? Homo ፩e njobinta lampo? Dugule'en naa honaaፎ?

* 17:21 E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 21:Kaa hono oo seydaani ribbirtaake so wanaa duwaawu e koorka.

²⁶ Piyeer jaabii, wii:

—Honaabe bee.

Iisaa wii mo:

—Ndennoo, dugule'en bee kaanaa yobude.

²⁷ Kaa noo, en njidaa mettinde berde bee yimbe. Yaa to weendu too, tippo-daa yambuure maa e ley ndiyam dam. Liingu fuu adiido modude nde poodaa, yenjinnaa dum aaraa hunduko mum, a tawan hen kaalisi daneejo kibinoowo usuru meeden. Ittaa njobanaa en, enen didon.

18

Haala burdo teddude ley Laamu Laamdo

¹ Oon wakkati, taalibaabe bee battitii Iisaa, lamndii dum, mbii:

—Homo buri teddude ley Laamu Laamdo oo?

² Iisaa noddi cukalel, darni ngel yeeso maabe, ³ wii:

—Mido haalana on goonga: so nii on mbayl-itaaki faa nanndon e cukaloy, on naatataa e Laamu Laamdo oo abada. ⁴ Burdo teddude ley Laamu Laamdo yo leydinkiniido faa nanndi e ngel cukalel. ⁵ Neddo fuu jabbiido cukalel gootel hono ngel e innde am, miin jaati o jabbi.

Haala ko luuttinta yimbe

⁶ —Neddo fuu luuttindo gootel e koy cukaloy goondinkoy kam, ko buri moyyande joomum haayre teddunde habbee e daande mum, yoolee ley iduru geeci.

⁷ Bone woodanii oo aduna saabe kulle gadooje yimbe ley luutti dee! Waajibi kulle dee ngada, kaa bone woodanii laatiido sabaabu majje! ⁸ So tawii junngo maa naa koyngal maa luuttinte, tayu

ɗum tippo-ɗaa to woddi. Naataa e nguurndam nduumiidam a ɗakudɗo ɓuri moyyande ma diina tippeede e yiite duumiinge a kiɓɓudɗo. ⁹ So tawii yiitere maa luuttinte, sol nde tippo-ɗaa. Sabi naatude maa e nguurndam nduumiidam a ɗokko, ɓuri moyyande ma diina tippe-ɗaa e yiite jahanama a kiɓɓudɗo.

Banndol haala mbaalu majjudɗo

¹⁰ —Ndeentee e yawde fay gootel e koy cukaloy. Sabi mido wiya on: malaa'ika'en makkoy dow kammu ɓee, wakkati fuu ana yeewa yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo. [¹¹ *] ¹² Ko miilaton? So neddo ana jogii baali teemedere majjiraama mbaalu gooto, yoppataa capande jeenay e jeenay dii fuu ana ndura ley ferro, tewtoya majjudɗo oo? ¹³ Midɗo haalana on goonga: so o yiitii mo, o seyorto oon faa ɓura capande jeenay e jeenay di majjaali dii. ¹⁴ Hono non Baabiraado moodon gondo dow kammu oo yidaa fay gootel e koy cukaloy majja.

Haala jaafondiral hakkunde sakiraabe

¹⁵ —So sakiike maa toopii ma, yaa to mum kollitaa ɗum toopanne mum oo tawee onon tan ɗidon. So o jabanii ma, a hewtii sakiike maa. ¹⁶ Kaa so o jabaali kollitaa mo yaadu e neddo gooto naa yimɓe ɗidon hono no Binndi dii mbiiri nii: «Huunde fuu ko neddo happaa ana hasindini e seedaaku yimɓe ɗidon naa taton.» ¹⁷ So o jabanaali ma, haalan ɗum deental goondinɓe ngal. So o salike jabande deental goondinɓe ngal, jogora

* **18:11** E ɗereji ɓooydi dii, yoga ana ɓeyda aaya 11:Sabi hisinde majjuɓe waddi Bii Neddo oo.

mo keefeero naa duwaane. ¹⁸ Midó haalana on goonga: huunde fuu ko kadu-don e leydi, hadete dow kammu. Huunde fuu ko njaɓu-don e leydi, jaɓete dow kammu. ¹⁹ Midó haalana on kasen: e ley aduna, nde didon mon kawritii e dow huunde wootere jaagike Laamdo, ko nde waawi laataade fuu, Baabiraado am gondo dow kammu oo hokkan ɓe nde. ²⁰ Sabi nde didon naa taton kawriti e innde am fuu, mido hakkunde mum'en.

Banndol haala golloowo caliido yaafaade

²¹ Oon wakkati, Piyeer ɓattitii mo, lamndii mo, wii:

—Moobbo, cili hono foti kaan-mi yaafaade saki-ike am mo ɲootaali toonude kam? Cili jeddi naa?

²² Iisaa jaabii mo, wii:

—Mi wiyaali ma cili jeddi, mbii-maa-mi cili capande jeddi faa nde cili jeddi.

²³ Iisaa ɓeydi hen wii:

—Dum Laamu Laamdo nanndi: kaananke gooto anniyii yamtude gollooɓe mum ɲamaande. ²⁴ Nde mo fuddi yamtude ndee, o waddanaa golloowo gooto mo o rewata miliyooji. ²⁵ Oon gorko walaa ko yobira oon kaalisi. Dum nee, kaananke oo yamiri o soottee, kanko e jom suudu makko e sukaaɓe makko e ko o jogii fuu, faa yoba ɲamaande ndee. ²⁶ Golloowo oo diccii yeeso makko, jaagii mo, wii: «Munanam, mi yobete fuu!» ²⁷ Kaananke oo yurmii mo, yaafii mo ɲamaande ndee, yoppi mo o witti.

²⁸ Golloowo oo yalti tan, hawri e gollidiido mum mo rewata kaalisi seeda. O tebbii dum, o nanngi daande mum, o wii: «Yobam kaalisi

am!» ²⁹ Gollidiido makko oo diccii, jaagii mo, wii: «Mujanam, mi yobete!» ³⁰ Kaa oon jabaali. O uddoyi dum kasu, faa nde yobi namaande ndee fuu. ³¹ Nde golloobe heddiibe bee njii dum ndee, mettaa sanne, njehi kaalanoyi dum kaananke oo. ³² E ley dum, kaananke oo noddi golloowo oo, wii dum: «Aan a golloowo bondo! Nde jaagidaa kam, mi yaafe ko ndewan-maa-mi koo ndee, mi yaafike ma. ³³ Aan duu, a haanaanoo yurmaade jaado maa oo no njurmori-maa-mi nii naa?» ³⁴ Kaananke oo bilaa sanne, wadi mo e juude jukkoobe bee, faa nde o yobi namaande ndee faa laabi.

Iisaa beydi hen wii:

³⁵ —Hono non Baabiraado am gondo dow kammu oo wadata neddo fuu e moodon mo yaaforaaki sakiike mum bernde laabunde.

19

Haala ko Iisaa wasii dow ceergal

¹ Nde Iisaa tilii e diin waajuuji ndee, iwi Galili fa'i bannge Yahuudiya gondo caggal maayo Urdun oo. ² Yimbe heewbe njokki e makko, o sellini ton jawbe mum'en.

³ Yoga e Farisa'en ngari e makko, lamndii mo dum doo faa itta koro makko:

—Tama ana daganii gorko seerdude jom suudu mum daliili tawaado fuu?

⁴ O jaabii, o wii:

—Tama on njanngaali ko Binndi dii mbii? E fuddoode Laamdo tagii be wadii be gorko e debbo, ⁵ wii: «Dum wadi so gorko yoppan inna mum e baam mum, nanngondira e jom suudu mum, be

ɗiɗon fuu ɓe laatoo neddo gooto.»* ⁶ Nii woni ɓe nganaa ɗiɗon kasen, ɓe neddo gooto. Ndennoo, pati neddo seenndu ko Laamɗo reentini.

⁷ Be lamndii mo, ɓe mbii:

—Ko saabii so Muusaa yamiri gorko hokka jom suudu mum talkuru ceergal nde ana seera ɗum?

⁸ O jaabii ɓe, o wii:

—On yoorɓe ɓerde, ɗum saabii so Muusaa hokki on no ceerdon rewɓe moodon. Kaa e fuddoode, wanaa non worrunoo. ⁹ Mido wiya on: ceerdudo jom suudu mum ko wanaa fijirde, so ɓamii debbo goddo, jeenii.

¹⁰ Taalibaaɓe makko ɓee mbii mo:

—So nii hakkunde gorko e debbo worri, waa-sude ɓamde ɓuri.

¹¹ Iisaa jaabii ɓe, wii:

—Wanaa yimɓe fuu mbaawi jaɓude kaa haala, ɓe Laamɗo hokki ɗum ɓee tan mbaawi jaɓude ka. ¹² Daliiliji kadooji worɓe ɓamde ana ngoodi. Sabi won worɓe rimeteeɓe tawa yo waatoraaɓe. Won ɗereteɓe. Heddiɓe ɓee noo, kaɗum'en kaɗi ko'e mum'en ɓamde faa ngollana Laamu Laamɗo oo. Neddo fuu jarriido ndee tinndinoore, yo jaɓu!

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹³ Caggal ɗum, won waddanɓe Iisaa cukaloy yalla omo fawa e makkoy juude makko o duwanoo koy, kaa taalibaaɓe ɓee njahii e yimɓe ɓee. ¹⁴ Nden o wii:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kaɗee koy, sabi wa'uɓe no makkoy nii ɓee njey Laamu Laamɗo oo.

* **19:5** Puɗɗoode 2.24

¹⁵ O fawi junngo makko dow makkoy, o duwanii koy. Nden o iwi ton.

No Iisaa e suka jokolle arsukunte ngaddi

¹⁶ Gorko gooto battitii Iisaa, lamndii mo, wii:
—Moobbo, honde huunde moyyunde kaan-mi wafude faa mi heba nguurndam nduumiidam?

¹⁷ Iisaa wii mo:
—Ko saabii so laamdi-daa kam ko moyyi? Laamdo tan woni moyyo! So ada yidi naatude e nguurndam, jokku sariyaaji dii.

¹⁸ Gorko oo lamndii Iisaa, wii:

—Hodi ngoni sariyaaji dii?

Iisaa jaabii, wii:

—Pati naadu hoore, pati jeenu, pati wujuu, pati seeda fenaande, ¹⁹ teddin inna maa e baam maa, njidira tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.

²⁰ Suka jokolle oo wii mo:

—Mido haybi dum fuu. Kodum heddi?

²¹ Iisaa wii mo:

—So tawii ada yidi hibbude, yaa soottoy ko njogidaa fuu, ndokkaa kaalisi oo misikiina'en. Nden a heban jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa njokkaa kam.

²² Nde suka jokolle oo nani diin haalaaji ndee, yaadi e yoomeende, sabi o arsukunte joldo.

²³ E ley dum, Iisaa wii taalibaa6e mum 6ee:

—Mido haalana on goonga: hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁴ Mido haalana on kasen dum doo: ngelooba ya6boroo e wuddere mesalal 6uri newaade diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁵ Haaynii taalibaa6e 6ee sanne nde nani diin haalaaji ndee, 6e mbii:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁶ O yeewi ɓe, o wii:

—Do yimɓe ɗum laatataako, kaa walaa fuu ko Laamɗo waawaa.

²⁷ Piyeer ɓami haala, wii mo:

—Minen, min njoppii fuu, min njokkii e maa. Kodum min keɓoyta?

²⁸ Iisaa wii ɓe:

—Mido haalana on goonga: so Bii Neddo oo joodiima e joodorgal mum laamu teddungal ley aduna keso, onon sappo e didon jokkuɓe e am ɓee duu, on njoodoto e dow joodorde kaanankooɓe, caron cuudi baaba Israa'iila sappo e didi dii. ²⁹ Neddo fuu joppirdo saabe am galle mum naa sakiraaɓe mum worɓe naa sakiraaɓe mum rewɓe naa inna mum naa baam mum naa sukaaɓe mum naa gese mum, heɓan ko ɓuri ɗum cowe teemedere, kasen duu heɓan nguurndam nduumiidam. ³⁰ Kaa ardinooɓe heewɓe laatoto caggalaaɓe, caggalaaɓe ɓee laatoto ardiibe.

20

Banndol haala gollooɓe ley ngesa peguuje

¹—Anni ko Laamu Laamɗo nanndi: jom ngesa peguuje yalti beetee law faa hasa gollooɓe ɓe ngolla ngesa mum peguuje. ² O heɓi gollooɓe, o hawri e maɓɓe o yoban ɓe hono ko woowi: jalooma fuu mbuudu cardi. O nabi ɓe ngesa makko. ³ Wakkati jawlal, o yalti kasen, o tawi woɓɓe sakoro ɓe keɓaali golle, ⁴ o wii ɓe: «Nje-hee onon duu ngolloyon to ngesa am peguuje too, mi yoban on ko haani yobeede koo.» ⁵ Been duu njehi ton. Jom ngesa oo wadi non kasen

hakkunde naange e caggal sallifanaa. ⁶ Caggal dum, o yalti kasen wakkati laasaraa, o tawi wobbe ana ndarii to sakoro too, o wii dum'en: «Kodum wadi so jallu-don doo on ngollaali fay huunde?» ⁷ Be njaabii mo, be mbii: «Fay gooto bamaali min golle.» O wii be: «Njehee onon duu ngolloyon e ngesa am peguuje ngaa.» ⁸ Nde hiirnoo ndee, jom ngesa oo wii keyaado mum oo: «Noddu golloobe bee njobaa dum'en. Ardoro-daa sakitiibe nanngede bee, cakitoro-daa adiiibe nanngede bee.» ⁹ Nannganoobe laasaraa bee ngari, gooto e mum'en fuu hokkaa mbuudu cardi. ¹⁰ Adinoobe nanngede bee duu ngari, cikki njobete ko buri dum. Kaa gooto e mabbe fuu hokkaa mbuudu cardi hono no bee too nii. ¹¹ Nde be njobaa dum ndee, ebe hermitoo yaade to jom ngesa too ¹² ebe mbiya: «Bee doo golloobe ngollaali kinaa wakkati gooto tan, be ponndaama e amen njobdi, minen nee min ngollii jalooma kuurdo ley ngee naange wulnge!» ¹³ Jom ngesa oo jaabii gooto e mabbe, wii: «Gidam, mi toojaali ma. Tama wanaa aan jabunoo mi nanngire mbuudu cardi jalooma? ¹⁴ Ndennoo, bam njobdi maa njahaa. Miin muuyi hokkude cakitiido oo hono ko kebu-daa koo. ¹⁵ Tama wanaa ko weli kam ngadan-mi e kaalisi am oo? Naa moyyuki am kii waddan maa haasidaade?»

¹⁶ Iisaa wii:

—Hono nii caggalaabe bee laatoto ardiibe, ardiibe bee laatoto caggalaabe.

No Iisaa sapporii nde tatabere maayde mum e wuurtugol mum

17 Tawi Iisaa ana ḡabbita faade Urusaliima, sawndintini taalibaaḡe sappo e diḡon ḡee e laawol, wii ḡum'en:

18 —Kettinee, eden nii ḡabbita Urusaliima. Don Bii Nedḡo oo wadetee e juude hooreeḡe yottinoḡe sadaka e dunkee'en Sariya. Be caran mo waree, 19 ḡe ngada mo e juude heeferḡe, ḡeen duu njaayran mo, piya mo dorri, peḡa mo e leggal bardugal faa mo maaya. Kaa ḡalooma majjum tataḡo oo mo wuurtan.

No Inna Yaakuuba e Yuhanna ḡaagorii Iisaa

20 Nden, inna ḡiḡḡe Jebede ḡattini sukaaḡe mum Iisaa. Inna oo diccii yeeso Iisaa faa ḡaagoo ḡum ballal. 21 Iisaa wii mo:

—Kodum njid-ḡaa?

Debbo oo jaabii mo, wii:

—Mido yidi podaa ḡiḡḡe am worḡe diḡon ḡee njoodoo bannge maa so a laamiima, gooto wona bannge maa ḡaamo, godḡo oo wona bannge maa nano.

22 Iisaa jaabii, wii:

—On anndaa ko ḡaagoto-ḡon. Oḡon mbaawi yarde horde mettunde nde njaran-mi ndee naa?

Be njaabii mo, ḡe mbii:

—Miden mbaawi.

23 O wii ḡe:

—On njaran nde jaati. Kaa joodagol bannge am ḡaamo naa nano wanaa miin yamirta ḡum. Deen joolle, ḡe Baabiraado am moyy'inani ḡee njeḡ ḡum.

24 Nde taalibaaḡe sappo heddiiḡe ḡee nani ḡum ndee, mettaa e rimdaaḡe diḡon ḡee. 25 E oon wakkati, Iisaa noddi ḡe fuu, wii ḡe:

—Odon anndi laamii6e heefer6e ana kawjorii dum'en hawju bonɗo. Maw6e 6ee duu ana laamorii 6e laamu bodeejo. ²⁶ Onon kaa, dum wadataa hakkunde moodon. So won jidɗo teddeengal hakkunde mon, ana haani laataade golloowo moodon. ²⁷ Kasen so won muuyɗo ardaade e mon, ana haani laataade maccuɗo moodon. ²⁸ Dum nee, Bii Nedɗo wardaali faa gollanee, gollande yim6e wardi, hokkitira yonki mum yalla ana laato coottitaari heew6e.

No Iisaa selliniri wum6e diɗon

²⁹ Nde Iisaa e taalibaa6e mum njalti Yeriko ndee, jamaa keewɗo jokki e makko. ³⁰ Wum6e diɗon ana njoodinoo e sera laawol ngol, nani ana wiyee Iisaa annii bettoo, puɗɗi wullude ana mbiya:

—Taanii Daawuuda, yurma min!

³¹ Jamaa oo darii ana jahoo e ma66e ana wiya 6e ndeyyinoo, kaa 6e beydii wullude e6e mbiya:

—Moobbo, taanii Daawuuda, yurma min!

³² Iisaa darii, noddi 6e, wii:

—Kodum njid-don mi wadana on?

³³ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Moobbo, min mbumta.

³⁴ Iisaa yurminaa 6e, memi gite ma66e. Don e don 6e mbumti, 6e njokki e makko.

21

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹ Nde Iisaa e taalibaa6e mum 6adinoo Urusaliima njottii Baytifaaji dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, Iisaa neli taalibaa6e diɗon, ² wii 6e:

—Njehee naatoyee ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, oon wakkati fuu, on tawan ton ndaki-
iwa e mola mum ana kaɓɓii. Kumton di ngad-
danon kam. ³ So won biido on huunde, njaabo-don
ɗum Moobbo ana haajaa di. Don e don on njoppete
ngaddon di.

⁴ Dum waddii yalla haala ka Laamɗo yottinirnoo
annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

⁵ «Mbiyee ɓiɓɓe Siyona:

Yeew, kaananke maa annii wara e maa,
ana leyɗinkinii, ana waddii tefeewa,

ana waddii mola tefeewa.»*

⁶ Oon wakkati, taalibaaɓe ɓee njehi ngadoyi ko
Iisaa yamiri ɗum'en koo. ⁷ Be ngaddi ndakiiwa
ngaa e mola mum, ɓe njappi e majji saayaaji
maɓɓe, Iisaa waddii. ⁸ Ko ɓuri heewde e jamaa
oo weerti saayaaji mum'en e laawol. Woɓɓe kelti
cabe ledde, mbeerti de e laawol ngol. ⁹ Ardiiɓe Iisaa
ɓee e jokkuɓe e caggal makko ɓee ana ilina ana
mbiya:

—Jettooje ngoodanii taanii Daawuuda! Barke
woodanii gardoowo e dow innde Joomiraado!†
Jettooje ngoodanii Laamɗo Toowɗo!

¹⁰ Nde o naati Urusaliima ndee, yimɓe ɓee fuu
keddii ana caaya ana mbiya:

—Homo woni oo gorko?

¹¹ Jamaa oo jaabii:

—Dum annabi Iisaa, iwruɗo Nasaraatu ley leydi
Galili.

*No Iisaa ribbiri jaagotooɓe ley Suudu Dewal
Mawndu*

* **21:5** Jakariyaa 9.9 † **21:9** Jabuura 118.25-26

¹² Iisaa naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, ribbi soodoobe e soottooƙe wonƙe ley mayre ƙee fuu, liƙi taabe weccoobe kaalisi e joodorƙe soottooƙe buugaaji. ¹³ Caggal ɗum, o wii ƙe:

—Ley Binndi ɗii Laamɗo wii: «Suudu am nod-dirte suudu rewruɗu Laamɗo.»

Iisaa ƙeydi hen, wii:

—Kaa onon, on ngadii ndu «suudorƙe yanoobe!»[‡]

¹⁴ Wumƙe e layoobe ngari e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, o sellini ƙe. ¹⁵ Hooreeƙe yottinoobe sadaka ƙee e dunkee'en Sariya ƙee met-taa nde njii kulle kaayniide ɗe o waɗata ɗee, e nde nani sukaaƙe ana ilina e ley Suudu Dewal Mawndu ana mbiya:

—Jattooje ngoodanii taanii Daawuuda!

¹⁶ Nden ƙe mbii Iisaa:

—A nanii ko cukaloy koy kaalata koo?

O wii ƙe:

—Mi nanii. Tama on janngaali ɗum ɗoo abada: «A wadii fay sukaaƙe wadduƙe e muynoobe ana njette?»[§]

¹⁷ Caggal ɗum, o seerti e maƙƙe, o yalti ngalluure ndee, o yehi Baytaniya, o waaloyi ton.

No Iisaa huɗiri ibbi

¹⁸ Beetee law omo wirfitoo to ngalluure too, tawi omo yolbi. ¹⁹ O soynii ibbi e sera laawol ngol, o faɗi ki, kaa o tawaali e makki so wanaa haakolooji. Oon wakkati, o wii ki:

—Pati a rimu abada!

[‡] **21:13** Esaaya 56.7; Yereɗiya 7.11 **§ 21:16** Jabuura 8.3

Don e don, ibbi kii yoori kolon. ²⁰ Haaynii taalibaaḅe ḅee nde njii ḅum ndee, ḅe lamndii mo, ḅe mbii:

—Hono hen kii ibbi yoordi wakkati gooto tan?

²¹ O jaabii ḅe, o wii:

—Mido haalana on goonga: so tawii odon ngoondini on cikkitaaḅi, on njawtan wadude ko ngadu-mi kii ibbi koo. On mbaawan wiide fay ndee doo waamnde haayre: «Doofa, saamoy ley maayo geeci», laatoto non. ²² So odon ngoondini, ko jaagi-don e ley duwaawu fuu on njaabante.

Do yamiroore golle Iisaa iwri

²³ Iisaa naati Suudu Dewal Mawndu nduu. Nde mo waajotoo ndee, hooreeḅe yottinooḅe sadaka ḅee e mawḅe Yahuudiyankooḅe ḅee ḅattii mo, lamndii, mbii:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Kasen, dow yamiroore homo?

²⁴ Iisaa jaabii ḅe, wii:

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoo-mi on. So on njaabike kam, mi haalanan on jamirḅo kam mi golla ko ngollan-mi koo. ²⁵ Homo neli Yaayaa loota yimḅe lootogal batisima? Laamḅo naa yimḅe?

Be ndawridi hakkunde maḅḅe, ḅe mbii:

—So en mbii «Laamḅo», o wiyan: «Ndennoo, ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ²⁶ Kaa so en mbii «yimḅe», waajibi kulen jamaa oo, sabi yimḅe ḅee fuu ana njogorii Yaayaa yo annabaajo.

²⁷ Be njaabii Iisaa, ḅe mbii:

—Min anndaa.

O jaḅḅitii, o wii ḅe:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Banndol haala rimdaabe didon

²⁸ Iisaa beydi hen wii:

—Kodum miilaton e ngol banndol: gorko gooto ana joginoo biibbe worbe didon, badii arano oo, wii dum: «Binngel am, yaa golloy hannde to ngesa peguuje too.» ²⁹ Biddo oo jaabii, wii yahataa. Kaa caggal mum, oon mimsiti yehi. ³⁰ Baabiraado oo noddi biddo didafo oo, wii dum ko wiinoo arano oo koo. Oon duu jaabii, wii: «Moyyi Baaba», kaa yahaali. ³¹ Homo e maabbe woni jaabando baam mum ko wii koo?

Be njaabii, be mbii:

—Arano oo.

Nden, Iisaa wii be:

—Mido haalana on goonga: duwaane'en bee kajum e bamfaaji dii adoyto on naatude e Laamu Laamdo oo. ³² Sabi Yaayaa warii e moodon, hollii on laawol fooccitaare, on njaabanaali dum. Kaa duwaane'en bee kajum e bamfaaji dii ngoondinii mo. Haya duu, fay nde njii-don dum ndee, on mimsitaali so sakitii ngoondin-don mo.

Banndol haala remoobe bonbe

³³ —Kettinee banndol gongol: neddo gooto tuti ngesa peguuje, o filtini nga kokowol, o asi ngaykaare boosirde peguujam, o mahi suudu toowndu faa o soynoroo ko warata e ngesa ngaa. Caggal dum, o hasiri nga remoobe gese peguuje, o dawi. ³⁴ Faa tebugol peguuje yottii, o neli golloobe makko to remoobe bee too, be ngaddanoya mo ngedu makko e biibbe peguuje dee. ³⁵ Kaa remoobe bee nanngi golloobe makko bee, pii hen gooto,

mbari gooto, mbardi gooto kaaye. ³⁶ Jom ngesa oo neli e maḅḅe golloobe ḅurḅe aranndeeḅe ḅee heewde. Remooḅe ḅee ngadī ḅe no ngadunoo ḅee too nii. ³⁷ O sakitii nelde ḅiyiiko gorko to maḅḅe, o wii: «No laatii fuu, ḅe njaagoto ḅiyam oo.» ³⁸ Kaa nde remooḅe ḅee njii ḅiyiiko oo ndee, mbiyondiri e ko'e mum'en: «Oo woni donoowo mo. Ngaree mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaa!» ³⁹ Oon wakkati, ḅe nanngi mo, ḅe mbedii mo to caggal ngesa too, ḅe mbari mo. ⁴⁰ Jooni nee, so jom ngesa peguuje oo warii, hono o wadata remooḅe ḅee?

⁴¹ Be njaabii mo, ḅe mbii:

—Been bonḅe, o halkiran ḅe no boniri. O hasira ngesa ngaa remooḅe woḅḅe hokkoobe mo ngedu makko e ḅiḅḅe magga nde nga teḅaa fuu.

⁴² Caggal ḅum, Iisaa wii ḅe:

—Tama on njanngaali ko winndaa ley Binndi ḅii koo?

«Haayre nde mahooḅe ḅee tippitii ndee,
 kaḅum laatii haayre ḅurnde fuu teentilaade e maadi ndii.

Dum yo golle Joomiraado,

kanjum ḅum haaynde e jiile meeden!»*

⁴³ Saabe ḅum, mido wiya on: Laamu Laamdo oo ittete e mon, hokkee yimḅe wadoobe ko Laamdo yidi. ⁴⁴ Neddo fuu caamdo e nden haayre, helan. Neddo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

⁴⁵ Nde hooreeḅe yottinoobe sadaka ḅee e Farisa'en ḅee nani banndi makko ḅii ndee, paamii banndi ḅii e mum'en peewti. ⁴⁶ Eḅe tewta no ḅe

* **21:42** Jabuura 118.22-23

nanngira mo, kaa 6e kulii yim6e 6ee, sabi 6e fuu e6e njogorii mo annabaajo.

22

Banndol haala niiri yannge

¹ Iisaa haaldiri e ma66e banndol kasen, wii 6e:

² —Laamu Laamdo ana wa'i hono no kaananke kuurtinando biyum gorko, so wadani dum yannge.

³ O neli golloo6e makko noddanoya mo jaamoobe, kaa gansaa6e 6ee calii warde. ⁴ O neli kasen golloo6e wo66e, o wii dum'en: «Mbiyee gansaa6e 6ee niiri yannge ndii moyyinaama faa gasi, mi hirsii ga'i e jalbi paydi, hankasen fuu lanndinaama, 6e ngara 6e nootoo yannge oo.» ⁵ Kaa gansaa6e 6ee koyni mo, kiinnii haajuuji mum'en: oo ngesa mum, oo jaagu mum. ⁶ Heddiibe 6ee nanngi golloo6e 6ee, torri 6e, mbari 6e. ⁷ Kaananke oo mettaa, neli sordaasi'en mum mbaroyi been jaadu6e ko'e, nduppi ngeenndi mum'en. ⁸ Caggal dum, o wii golloo6e makko 6ee: «Niiri yannge ndii moyyinaama, kaa gansaa6e 6ee kaandaa e jaamde ndi. ⁹ Dum nee, njehee dow mbeddaaji mawdi dii, noddon neddo fuu mo kawru-don wara jaama niiri yannge oo ndii.» ¹⁰ Kaadime'en 6ee njehi dow mbeddaaji dii, noddi yim6e 6e tawi ton fuu gila e bon6e faa e moyyu6e faa galle do yannge oo wadata doo heewi yim6e.

¹¹ Nde kaananke oo naati faa yiya noddaa6e 6ee ndee, o soynii gorko mo paraaki. ¹² O wii dum: «Gidam, hono naatir-daa doo tawi a paraaki?» Kaa oon deyyinii. ¹³ E ley dum, kaananke oo wii golloo6e 6ee: «Ka66ee juude makko e koyde makko,

tippo-don mo e ley nimre sella ndee, ton o wullata o n̄eryondira nīiye.»

¹⁴ Iisaa jokki wiide:

—Noddaaʼbe ana keewi kaa suʼbaaʼbe ana pamdi.

Haala yobugol lampo

¹⁵ Farisa'en n̄jehi ndawridoyi no tuufiranta Iisaa e ley haala mum. ¹⁶ Be neli yoga e taalibaaʼbe maʼb̄be, kaʼjum e howruuʼbe Hirudus mbiya mo:

—Moobbo, miden anndi a goongirante: ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga, a hulataa fay gooto, sabi a burdintaa yimbe. ¹⁷ Dum nee, haalan min kodum anndu-daa e dum doo: ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki?

¹⁸ Kaa Iisaa ana anndi anniyaaji maʼb̄be bondi fii. O wii be:

—Onon naafigi'en! Kodum wadi so odon tuufana kam? ¹⁹ Kollee kam kaalisi jobirteedo lampo oo.

Be ngaddani mo mbuudu cardi gooto. ²⁰ O lamndii be, o wii:

—Natal homo e innde homo woni doo?

²¹ Be njaabii mo, be mbii:

—Kaananke Roma.

O wii be:

—Ndennoo, ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

²² Haaynii be nde be nani oo jaabu ndee. Be celi mo, be mbitti.

Haala immital maaybe

²³ E ley oon jalooma jaati, yoga e waalde-Saduki'en ngari e Iisaa. Kambe ngoni fennuʼbe immital. ²⁴ Be lamndii mo, be mbii:

—Moobbo, Muusaa wii: «So neddo maayii hebaali biiddo, miinum naa mawnum banta debbo dalaado oo, yalla ana hebaana dum beyngu.»*

²⁵ Wadiino e bettaade to amen rimdaabe njeddon worbe. Arano oo caggal dewlii, maayi hebaali biiddo. Miniiko gorko banti debbo makko oo, ²⁶ kajum duu maayi hebaali biiddo. Tataafo oo duu jokki hen faa yottii njeddafo oo. ²⁷ Caggal maabe be fuu, debbo oo duu maayi. ²⁸ Nannde immital nee, homo e njeddon bee debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi be fuu be bamiino mo.

²⁹ Iisaa jaabii be, wii:

—On majjii, sabi on paamaali Binndi dii, on andaa baawde Laamdo dee duu. ³⁰ Sabi so maaybe immitike, worbe bamataa, rewbe bamataake, be laatoto hono no malaa'ika'en wonbe dow kammu bee nii. ³¹ E haala immital maaybe, tama on njanngaali ko Laamdo wii on koo? O wii: ³² «Miin woni Laamdo Ibarahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba.»† Laamdo yo Laamdo wuurbe, wanaa Laamdo maaybe.‡

³³ Waaju makko oo haayni yimbe hettindotoobe mo bee fuu.

Haala yamiroore burnde fuu teentilaade

³⁴ Nde Farisa'en bee nani o mu66ii kundude Saduki'en bee e haala ndee, be kawriti. ³⁵ Gooto e maabe jannginoowo Sariya yidi tuufande mo, lamndii mo, wii:

* **22:24** Fillitagol Tawreeta 25.5 † **22:32** Pergu 3.6 ‡ **22:32** Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko 6ooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo maabe koo, holli ebe nguuri.

³⁶ —Moobbo, honde woni yamiroore burnde fuu teentilaade e ley Tawreeta?

³⁷ Iisaa jaabii mo, wii:

—Yidír Laamdo Joomiraado maa bernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkille maa fuu. § ³⁸ Nden woni yamiroore burnde mawnude, burnde teentilaade. ³⁹ Yamiroore didabere hono mayre annii: «Njidíraa tanaa maa no njidír-daa hoore maa nii.»*
⁴⁰ Tawreeta Muusaa e dewte annabaaɓe dee fuu e deen jamirooje dīdī pawii.

Kabaaru Almasiihu e Daawuuda

⁴¹ Nde wonnoo Farisa'en ɓee ana kawriti, Iisaa lamndii ɓe, wii:

⁴² —Kodum miilu-don e Almasiihu oo? O taanii homo?

Be njaabii, ɓe mbii:

—O taanii Daawuuda.

⁴³ O wii ɓe:

—Ndennoo, hono Daawuuda noddirta mo Joomiraado? Ruuhu Laamdo anndini mo dum, saabe majjum o wii:

⁴⁴ «Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

faa mi wada njaɓɓaa wayɓe maa.»†

⁴⁵ So Daawuuda ana noddira mo «Joomam», ndennoo, hono mo laatortoo taanum tan?

⁴⁶ Be fuu ɓe ndonki jaabaade mo fay karrol. Gila jannde nden, fay gooto suusaali lamndaade mo lamndi goddī.

§ 22:37 Pergu 6.5 * 22:39 Lewinkooɓe 19.18 † 22:44 Jabuura 110.1

23

No Iisaa feliri dunkee'en Sariya e Farisa'en

¹ Nden, Iisaa wii jamaa oo e taalibaaʼbe mum ʼbee:

² —Dunkee'en Sariya ʼbee e Farisa'en ʼbee kaɽum'en ndokkaa jannginde Sariya Muusaa oo. ³ Saabe ɽum, oɽon kaani jaʼbande ʼbe, ngadon huunde fuu ko ʼbe mbii on. Kaa pati ɽemmbon gollleeji maʼʼbe, sabi ʼbe ngadataa ko ʼbe mbaajotoo koo. ⁴ Be kaʼbban donnge tedduɽe, ʼbe mbakkina yimʼbe, kaa ʼbe njidaa wallirde ʼbeen huncude ɽe fay hoore fedeendu. ⁵ Huunde fuu ko ʼbe ngadata, ʼbe ngadiran ɽum faa ʼbe kollinkinoo. Dum wadi so ebe kaʼʼba talki mawɽi, ebe njuutina cilmbi saayaaji maʼʼbe faa ana ndaasoo. ⁶ Ebe njidi joolle ʼburɽe tedduɽe so ʼbe noddaama e yanngeeji, ebe njidi joolle ʼburɽe yiitinkinaade ley cuudi baajordi. ⁷ Ko ʼbe njidi tan salmineede calminaali tedduɽi ley luumooji e noddoreede «Moobbo». ⁸ Kaa onon, pati njaʼʼbee noddoreede «Moobbo», sabi on fuu on sakiraaʼbe, Moobbo gooto tan njogi-ɽon. ⁹ Pati mbiyee fay gooto «Baabiraado» e aduna, sabi Baabiraado gooto tan njogi-ɽon, ɽum woni gonɽo dow kammu oo.* ¹⁰ Pati njaʼʼbee noddoreede «Hooreejo», sabi Hooreejo gooto tan njogi-ɽon, ɽum woni Almasiihu oo. ¹¹ Burɽo tedduɽe hakkunde moodon yo laato gollanoowo heddiibe ʼbee. ¹² Toownuɽo hoore mum fuu, leyɽinte. Leyɽinkiniido fuu toownete.

* **23:9** Pati mbiyee fay gooto «Baabiraado» e adunawiyaali pati nedɽo soowa baaba mum dimɽo ɽum. Ngol haali haala hooreeʼbe diina fonnuɽe ko'e mum'en e baabiraaku Laamɽo.

¹³ Bone yanan e mon onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon cokana yimbe damal Laamu Laamdo ngal. On naatataa, on accataa naatoobe naata. [¹⁴ †]

¹⁵ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon njiiloo e leydeele odon mbanngoo geeci faa kebon tuubudo gooto. So on kebii dum, mbirfito-don kasen, ngadon dum bii jahannama faa sowa on cili didi.

¹⁶ Bone yanan e mon, onon wumbe dowoobe yimbe! Odon mbiya: «So neddo hunorike Suudu Dewal Mawndu nduu yo meere, kaa so hunorike kanje Suudu Dewal Mawndu oo, hunoore mum nanngan dum.» ¹⁷ Majjube, wumbe! Kodum buri teentilaade: kanje oo naa Suudu labbinooru kanje oo nduu? ¹⁸ Odon mbiya kasen: «So neddo hunorike ittirde sadaka ndee yo meere, kaa so hunorike sadaka gondo dow mayre oo, hunoore mum nanngan dum.» ¹⁹ Wumbe! Kodum hen buri teentilaade: sadaka oo naa ittirde sadaka labbinoore sadaka oo ndee? ²⁰ Ndennoo, neddo fuu kunoriido ittirde sadaka ndee, hunorike nde kayre e huunde fuu ko fawii e mayre. ²¹ Neddo fuu kunoriido Suudu Dewal Mawndu nduu, hunorike ndu kayru e Laamdo joodiido e mayru oo. ²² Neddo fuu kunoriido kammu oo, hunorike joodorgal Laamdo ngal e Joodiido e maggal oo.

²³ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e

† **23:14** E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 14: Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon teeta cuudi rewbe 6e worbe mum'en maayi, odon njuutina duwaawuuji moodon yalla odon manee. Saabe majjum, on keban jukkungo burngo fuu naawde.

Farisa'en, naafigi'en! Odon ittana Laamdo jakka naanaa, kajum e haakoolooji goddi, kaa odon njeeboo ko buri teentilaade e Sariya oo koo, hono fooccitaare e yurmeende e goondinal. Tawee nee, kajum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddii koo. ²⁴ On wumbe dowoobe yimbe! So bowngu saamii e njaram moodon, on ciwan itton dum, tawee nee, odon moda ngelooaba!

²⁵ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon lawya caggal kore loode e caggal lehoy, tawee nee ley mum'en ana heewi ko wujjaa e ko yanaa. ²⁶ Farisanke bumdo! Lawyu ley kore loode tafon, nden caggal ngal duu laaban.

²⁷ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon nanndi e janaale dawninaade, de dow mum'en woodi tawee ley mum'en ana heewi gi'e e ko sobi fuu. ²⁸ Onon duu hono non mbaa-don: e jiile gite odon nanndi e fooccitiiɓe, kaa ley moodon ana wii pep naafi-gaaku e oɗnaare.

²⁹ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon mahana annabaabe ɓee cuudi dow janaale mum'en, odon nardina janaale fooccitiiɓe ɓee, ³⁰ mbirfito-don mbiyon: «Sinndo min kawriino e jamaanu njaatiraaɓe amen, min ittidataano e maɓɓe yonkiiji annabaabe dɗii.» ³¹ Hono non, ceettori-don onon jaati on ɓiɓɓe warannoobe annabaabe ɓee. ³² Ndennoo, kebbintinee saawal golleeji bondi di njaatiraaɓe mon puɗɗunoo dɗii! ³³ Bolle, ɓiɓɓe posoke! Hono fuu miilorto-don waasude wedeede e jahannama? ³⁴ Dum saabii, mido

nelda on annabaaḅe e hakkilanteeḅe, kaḅum e jannginooḅe. Mbaron yoga, peḅon yoga, piyon yoga dorri e ley cuudī mon baajordī, njokkon ḅum'en ngeenndi e ngeenndi. ³⁵ Yalla yonkiiji laaḅuḅe ittaadī e aduna oo ḅii fuu, hakke mum ana fiitoo on, gila yonki Haabiila pooccitiido oo faa yonki Jakariyaa ḅii Barakiya mo mbarno-ḅon hakkunde Suudu Dewal Mawndu e ittirde sadaka oo. ³⁶ Midō haalana on goonga: jukkungo majjum ḅum fuu e yimḅe oo jamaanu saamata!

No Iisaa sunḅirani yimḅe Urusaliima

³⁷ —Hay yimḅe Urusaliima, on mbarii annabaaḅe, on mbardii nelaaḅe e mon kaaye! Cili kuurdī njidu-mi hawrintinde ḅiḅḅe mon no cofal hawrintinirta ḅiḅḅe mum ley biifoole mum nii. Kaa on njaḅaali. ³⁸ Dum nee, on ḅaldete e Suudu mon Dewal, ndu laatoo saabeere. ³⁹ Midō wiya on: on njiyataa kam gila jooni faa wakkati mo mbiyoyton e mum: «Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomiraado!»

24

Haala taagumansaaji kollooji timmoode aduna

¹ Nde Iisaa yaltunoo Suudu Dewal Mawndu ndee, taalibaaḅe mum ḅattitii ḅum, kolli ḅum maadiiji galle mayru ḅii. ² O wii ḅe:

—On njii ḅum doo fuu naa? Midō haalana on goonga: fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

³ Nde Iisaa joodinoo dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, taalibaaḅe makko ngari e makko kaḅum'en tan, mbii mo:

—Humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata gartol maa, kajum e timmoode aduna?

⁴O jaabii 6e, o wii:

—Ndeentee pati fay gooto yonna on. ⁵Sabi heew6e ngardan innde am, gooto e mum'en fuu wiya: «Miin woni Almasiihu oo.» Be yonna heew6e. ⁶On nanan golowole e kabaaru golowole kaa pati kulee! Ana tilsi dum wada, kaa dum wanaa timmoode tafon. ⁷Lepol haban e lepol, laamu haban e laamu. Yolbereeji ngadan, leydi dimmboto e nokkuuje yogaaje. ⁸Dum kaa fuu hono no puddoode natakawere beynoowo nii.

⁹Nden, yim6e naban on e carirdi yalla odon torree, mbare-don. Lepi dii fuu mbanan on saabe am. ¹⁰Oon wakkati, heew6e njoppa goondinal mum'en, ana njambondira ana mbanondira e ko'e mum'en. ¹¹Annabaabe peneebe heew6e banngan, yonna heew6e. ¹²Bonanndaaji keewan faa jilli yim6e heew6e buu6ta. ¹³Kaa mujudo faa timmoode, joomum hisinte. ¹⁴Oo doo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo ooynete e aduna oo fuu, yalla lepi dii fuu ana keba seedaaku oo. Nden, aduna timmata.

Haala torra mawdo gadoowo

¹⁵—Nde njii-don «huunde harmunde bonnde»,* ko annabi Daniyel haalnoo koo ana e nokku ceniido oo† (janngudo dum, tiinnoo faama)

* **24:15** Daniyel 9.27; 11.31; 12.11 † **24:15** Doo Iisaa haali ko annabi Daniyel sappinoo: kaananke gooto wattan tooru e ley Suudu Dewal Mawndu Yahuudiyankoo6e. Ko o sappinoo koo wadii gila Iisaa finaali. Jooni Iisaa wii hono majjum wartan kasen.

16 nden, tawaabe ley Yahuudiya fuu yo ndogu peewa baamle kaaye. 17 Tawaado dow bene, pati wiya baman kaaki ley suudu mum. 18 Tawaado gese, pati wirfoo so wiya bamoowo saaya mum. 19 Bone yanan e haamili'en e muyninoobe ley deen jalaade! 20 Naagee Laamdo pati doddu mon laatoo wakkati dabbunde naa jalaande fowteteende. 21 Sabi nden, torra mawdo wadan mo hono mum wadaali gila puddoode aduna, hono makko wadataa abada kasen. 22 Sinndo tawiino deen jalaade ndaabbindinaaka, fay gooto e bibbe aadama hisataano. Kaa Laamdo rabbindinirii de sabaabu be o subii bee. 23 E oon wakkati, so won biido on: «Yeewee! Almasiihu annii doo», naa «Omo naa too», pati ngoondinee. 24 Sabi almasiihu'en peneebe e annabaabe peneebe banngoyan, be ngada taagumansaaji mawdi e kaayeeffiji yalla ebe majjina fay subaabe bee, so be mbaawii. 25 Paamee gasa. Mi haalanii on gila dum waraali. 26 So won biido on: «Yeewee, omo naa ley ladde jeereende», pati njehee. Naa so won biido on: «Yeewee, omo naa to ley cuudi too», pati ngoondinee. 27 Hono no majere fooynirta kammu gila funnaange faa hiirnaange nii, hono non Bii Neddo oo wardata. 28 Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

No Bii Neddo oo wartirta

29 —Don e don, caggal torra ley deen jalaade, naange nibban, lewru noottan yaaynude, koode kammu caaman, kulle gonde dow kammu dee ndimboto.† 30 E oon wakkati, taagumansa Bii

† 24:29 Esaaya 13.10; 34.4, Yo'ila 2.10

Neddo oo banngan e mbeeyu, lepi aduna dii fuu ngullan. Be njiyan Bii Neddo oo, ana wara e duule, ana warda baawde mawde e teddeengal. ³¹ Buututal manngal fuufete, o nela malaa'ika'en makko funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, moobta subaabe makko bee gila hoore leydi faa hoore leydi.

³² Taykitee ibbe: so cahe majje keyditii, haakoolooji majje mbillitii, odon anndi ndunngu badike. ³³ Hono non, so on njii dum fuu, anndee wakkati oo battiima, omo damal galle. ³⁴ Midu haalana on goonga: oo jamaanu timmataa tawee kudde dee fuu ngadaali. ³⁵ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

Haala timmoode aduna

³⁶—Kaa nden jalaande e oon wakkati fay gooto anndaa dum, wanaa malaa'ika'en wonbe dow kammu, wanaa Biddo oo. Walaa anndudo dum so wanaa Baabiraado oo. ³⁷ No jamaanu Nuuhu nii, hono non nanndata so Bii Neddo oo ana wara. ³⁸ E ley deen jalaade fade ilam tuufaanu dam warde, yimbe ana jaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa jannde Nuuhu naati laana kaa. ³⁹ Be miilaali, be njaalaali faa ilam tuufaanu dam wari yooli be fuu. Garol Bii Neddo oo hono non nanndata. ⁴⁰ E oon wakkati, worbe didon wonbe e ngesa ngoota, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. ⁴¹ Rewbe didon undooobe dow unirde wootere, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. ⁴² Ndennoo, njeertee, sabi on anndaa wakkati mo Joomiraado mon warata. ⁴³ Paamee dum doo: sinndo jom galle ana anndunoo wakkati mo gujjo

warata ley jemma, daanataako yoppataa o naata galle mum. ⁴⁴ Dum nee, onon duu lanndinee, sabi Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

Haala golloowo koolniido, kajum e golloowo bondo

⁴⁵ —Ndenoo, homo woni golloowo koolniido, hakkilante? Oon woni mo kalfaado mum halfini dum koreeji mum faa hokka dum'en nguure mum'en e wakkati jidaado. ⁴⁶ Golloowo mo kalfaado mum warti tawi ana hiinnii golle mum, welii hoore. ⁴⁷ Midó haalana on goonga: kalfaado oo halfinan mo jawdi mum fuu. ⁴⁸ Kaa so golloowo oo yo bondo, wii e hoore mum kalfaado mum booyan wartaali, ⁴⁹ hedde ana fiya waayiraa6e mum golloo6e 6ee, ana jaamda ana yarda e si-giroo6e, ⁵⁰ nden, kalfaado oo wartiran jalooma mo golloowo oo anndaa e wakkati mo o miilaali, ⁵¹ jukka mo jukkungo naawngo, watta mo hakkunde naafigi'en, ton o wullata o neryondira niiye.

25

Bannol haala surbay6e sappo

¹ —Laamu Laamdo oo nanndan e oo janta: surbay6e sappo 6am6e moottilaaji mum'en so njehi ja66oyaade jommbaajo gorko.* ² Njoyon 6ee yoyaa, njoyon wob6e 6ee ana yoyi. ³ Be yoyaa 6ee 6ami moottilaaji tawi njoobaaki bulannga, ⁴ yoyu6e 6ee noo nabori paali bulannga. ⁵ Nde jommbaajo oo jenggi waraali ndee, 6e fuu 6e njonji,

* **25:1** E neesu Yahuudiyankoo6e jommbaajo gorko ana yaadanoo e gidiraa6e jom suudu mum, sabi kajum'en ndammbotoo.

6e daanii. ⁶ Faa hejjere jemma, wullaango nanaa, wii: «Jommbaajo oo warii! Njaltee! Njabbooyee mo!»
⁷ Nden 6e fuu 6e pini, ebe moyyina moottilaaji ma66e. ⁸ Surbay6e 6e yoyaa 6ee mbii yoyu6e 6ee: «Ndokkoree min e bulannga mon mo njoobi-don oo, sabi moottilaaji amen annii jifa.» ⁹ Yoyu6e 6ee mbii: «Hubindaaki, sabi ko min njogii koo hejjataa en, en fuu. Njehee to soottoo6e, coodoyon!» ¹⁰ E ley no 6e yoyaa 6ee njaari soodoyde bulannga nii, jommbaajo oo yottii. Lanndininoo6e 6ee naatidi e makko e ley dammbordu nduu, damal ngal uddaa. ¹¹ Faa 6ooyi seeda, surbay6e heddii6e 6ee ngarti, hedde ana ngulla ana mbiya: «Kalfaado, kalfaado, udditan min!» ¹² Kaa o jaabii 6e, o wii: «Mido haalana on goonga: mi anndaa on.»

¹³ Iisaa sakitii wiide:

—Njeertee, sabi on anndaa jalaande naa e wakkati mo Bii Neddo warata e mum.

Banndol haala golloo6e taton

¹⁴ —Laamu Laamdo ana nanndi e gorko landiniido faa dawa, noddi golloo6e mum, halfini dum'en jawdi mum. ¹⁵ O halfini gooto ma66e mutakal teemedede joy kanje, goddo teemedede didi, tata6o oo teemedere, gooto fuu ko waarata e mum. Caggal dum, o dawi. Don e don, ¹⁶ golloowo ke6udo mutakal teemedede joy kanje oo yehi jaagoroyii mo, tinorii mutakal teemedede joy godde. ¹⁷ Kalfinaado mutakal teemedede didi kanje oo duu wadi non, tinorii kanum duu mutakal teemedede didi godde. ¹⁸ Kaa kalfinaado mutakal teemedere kanje oo yehi asoyi ngayka, iri ton ko kalfaado mum oo hokkunoo dum koo.

¹⁹ Faa ɓooyi caggal mum, kalfaado maɓɓe oo warti noddi ɓe, o yeewi jate maɓɓe. ²⁰ Kalfinaado mutakal teemedede joy kanɓe oo wari, waddi mutakal teemedede joy godde, wii: «Kalfaado am, mutakal teemedede joy kalfin-daa kam, ede nii. Yeew, mi tinorike de mutakal teemedede joy godde.» ²¹ Kalfaado makko oo wii mo: «Golle maa gasii sanne golloowo lobbo, koolniido. Nde wonnoo a hoolnike e ko famdi, mi halfinte ko teentilii sanne. War naatu faa ceyodo-den!» ²² Golloowo kalfinaado mutakal teemedede didi kanɓe oo wari kaɓum duu, wii: «Kalfaado am, mutakal teemedede didi kanɓe kalfin-daa kam, ede nii. Yeew, mi tinorike de mutakal teemedede didi godde.» ²³ Kalfaado makko oo wii mo: «Golle maa gasii sanne golloowo lobbo, koolniido. Nde wonnoo a hoolnike e ko famdi, mi halfinte ko teentilii sanne. War naatu faa ceyodo-den!» ²⁴ Kalfinaado mutakal teemedere kanɓe oo wari kaɓum duu, wii: «Kalfaado am, mido anndunoo a gorko tiidudo alhaali: ada hetta ko a aawaali, ada mooɓta ko a tutaali. ²⁵ Saabe dum, mi hulii, njaa-mi iroy-mi kanɓe maa oo. Haya, fii maa annii!» ²⁶ Kalfaado makko jaabii mo, wii: «Golloowo laaliido, nattudo! So tawii ada anndunoo mido hetta ko mi aawaali, mido mooɓta ko mi tutaali, ²⁷ ndennoo, ada haannoo wadude kanɓe am oo e banki, yalla ana daja ko tinorii-mi so mi wartoyii. ²⁸ Jooni, teetee mo mutakal teemedere kanɓe oo, ndokkon dum jom mutakal teemedede joy kanɓe oo. ²⁹ Sabi jogiido fuu beydante faa heewa. Kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetete. ³⁰ Golloowo meerejo oo kaa, mbedee dum e ley nimre sella ndee, ton o wullata o njeryondira jiiye.»

No Bii Neddo oo sarirta yimbe fuu

³¹ —So Bii Neddo oo warii e teddungal mum, kajum e malaa'ika'en bee fuu, o joodoto e joodorgal makko laamu ngal. ³² Yimbe aduna bee fuu moobtete yeeso makko, o faltoroo be no duroowo faltortoo baali e be'i nii: ³³ o wadan baali dii e junngo makko jaamo, o wada be'i dii e junngo makko nano. ³⁴ Hono nii, Kaananke oo wiirata wonbe junngo mum jaamo bee: «Ngaree, onon barkinaabe Baabiraado am, nanng ee laamu mo ndesane-don gila e puddoode aduna oo. ³⁵ Sabi mi yolbiino, on jamminii kam, mi domdiino, on njarnii kam, mi laatinoke kodo, on njippinii kam, ³⁶ mi holiino, on koltinii kam, mi jawiino, on njandini kam, mi uddanooma kasu, on yeewoyii kam.» ³⁷ E oon wakkati, fooccitii be bee njaabotoo mo, mbiya: «Joomiraado, mande min njii maa ada yolbi, min jammin maa naa ada domdi, min njarnu maa? ³⁸ Mande min njii maa a kodo, min njippin maa naa a koldo, min koltin maa? ³⁹ Mande min njii maa a jawdo naa a uddaado kasu, min ngari yeewe ma?» ⁴⁰ Kaananke oo jaaboo be wiya: «Mido haalana on goonga: ko ngadan-don gooto e burdo famdude e sakiraa be am bee, yo miin ngadan-don.»

⁴¹ Caggal dum, o wiyana wonbe junngo makko nano bee: «Ngoddee kam, onon hudaabe Laamdo! Njehee ley yiite duumiinge nge Laamdo resani Ibiliisa e malaa'ika'en mum ngee! ⁴² Sabi mi yolbiino, on jamminaali kam, mi domdiino, on njarnaali kam, ⁴³ mi kodo, on njippinaali kam, mi koldo, on koltinaali kam, mi jawdo naa mi

uddanooma, on ngaraali yeewde kam.» ⁴⁴ Nden, 6e njaaboto mo kambe duu 6e mbiya: «Joomiraado, mande min njii maa ada yolbi naa ada domdi naa a kodo naa a koldo naa a jawdo naa ada uddaa kasu, min paabaaki ma?» ⁴⁵ O jaaboto 6e o wiya: «Mido haalana on goonga: ko mbaasudon wafande gooto e 6ee doo burbe famdude koo, miin woni mo on ngadanaali.» ⁴⁶ Nden, 6een njaha e jukkungo duumiingo, foocitii6e 6ee ke6a nguurndam nduumiidam.

26

No maw6e diina ndawriri faa nannga Iisaa

¹ Nde Iisaa timmini diin waajuuji fuu ndee, wii taalibaa6e mum 6ee:

²—Odon anndi balde didi palii en e iidi Paska, Bii Neddo oo hokkitirte tontee e leggal bardugal.

³ E oon wakkati, hooree6e yottinoo6e sadaka e maw6e Yahuudiyanko6e 6ee kawritoyi galle Jottinoowo Sadaka Mawdo biyeteedo Kayafas. ⁴ Be fuu 6e ndawridi faa 6e njammboroo Iisaa hiila, 6e mbara dum. ⁵ Kaa 6e mbii:

—Pati ngaden dum ley iidi oo so yim6e 6ee murta.

No Iisaa wujiraa nebam uuroojam

⁶ Nde wonnoo Iisaa ana Baytaniya do galle Simon ceppaado oo doo, ⁷ debbo gooto battitii dum ana jogii faandu nebam uuroojam, tiidudam coggu sanne. O tawi Iisaa ana jaama, o wuji dam dow hoore mum. ⁸ Nde taalibaa6e 6ee njii dum ndee, mettaa, ana mbiya:

—Ko woni oo bonannda meere meere? ⁹ Edam waawnoo sootteede kaalisi keewdo, kaalisi oo hokkee misikiina'en.

¹⁰ Iisaa faami ko 6e kaalannoo koo, wii 6e:

—Ko saabii so odon torra oo debbo? O golanii kam golle nardudo. ¹¹ Sabi misikiina'en ana tawdee e mon jannde fuu. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannde fuu. ¹² O wujii terde am nebam uuroojam, ko o wadiri dum yalla omo lanndinanoo kam yanaande. ¹³ Mido haalana on goonga: do Kabaaru Lobbo waajaa e aduna oo fuu, ko oo debbo wadi koo jantete, kasen duu o miccitate.

No Yahuuda jammatorii Iisaa

¹⁴ Nden Yahuuda Isikariyota, gooto e taalibaa6e sappo e didon 6ee, yehi to hooree6e yottinoobe sadaka, ¹⁵ wii dum'en:

—Ko ndokkaton kam so mi waddanii on Iisaa?

Be njakkii buudi capantati card, 6e ndokki mo.

¹⁶ Gila nden, omo fiya dabare no o jammortoo Iisaa.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaa6e mum hiraande iidi Paska

¹⁷ E jalooma arano iidi mo buuru yuufinaaka, taalibaa6e 6ee ngari, lamndii Iisaa, mbii dum:

—Hoto njid-daa min lanndinoyoo hiraande iidi Paska ndee?

¹⁸ O jaabii 6e, o wii:

—Njehee ngeenndi too, naaton galle maani, mbiyon dum: «Moobbo wii, wakkati mum yonii, e galle maa oo wadata iidi Paska oo, kanko e taalibaa6e makko.»

19 Taalibaaḅe ḅee ngadi ko Iisaa yamirnoo ḅum'en koo, lanndinii hiraande ndee.

20 Hiiri, o jooḅodii e taalibaaḅe sappo e ḅiḅon ḅee faa ḅe kirtoo. 21 Nde ḅe kirtotoo ndee, o wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jammoto kam.

22 Be cunli sanne, hedde eḅe lamndoroo mo gooto gooto, gooto fuu ana wiya:

—Moobbo, kori wanaa miin?

23 O jaabii, o wii:

—Tummbidiḅḅo e am junngo mum e la'al oo, oon jammotoo kam. 24 Waajibi Bii Nedḅo ḅalira aduna no haaliraa ley Binndi ḅii nii. Kaa bone woodanii jammotooḅo Bii Nedḅo oo! Oon gorko, so rimanooka fey ḅuri moyyande ḅum.

25 Yahuuda garoowo jammaade mo oo ḅami haala, lamndii mo, wii:

—Moobbo, kori wanaa miin?

O jaabii ḅum, o wii:

—Aan haaldi hunduko maa.

26 Nde ḅe jaamata ndee, Iisaa ḅami buuru, yetti Laamḅo, helti, hokki taalibaaḅe mum ḅee, wii:

—Nanngēe, jaamee, ḅum yo terḅe am.

27 Caggal ḅum, o ḅami horde peguujam, o yetti Laamḅo, o hokki ḅe, o wii:

—On fuu, njaree hen. 28 Dum yo yiiyam am, yiiyam tabintinoojam aadi keyri, njupportoodam saabe heewḅe faa luutti njaafee. 29 Mido wiya on: abada mi yarataa ḅam peguujam kasen so wanaa jaannde njardoy-ḅen peguujam kesam e ley LaamuBaabiraado am.

³⁰ Caggal 6e njimii Jabuura,* 6e njalti, 6e njehi waamnde haayre wiyeteende Jaytun.

No Iisaa sapporii Piyeer yankiran dum

³¹ E oon wakkati, Iisaa wii 6e:

—E ley oo jemma jaati, on fuu on njoppa kam, sabi ana winndii: «Mi fiyan duroowo oo, mi wara dum, sewre baali ndee saakoo.»†

Iisaa 6eydi hen, wii:

³² —Kaa caggal mi wuurtii, mi adoyto on Galili.

³³ Nden Piyeer 6ami haala, wii mo:

—Fay so 6e fuu 6e njoppu maa, miin kaa abada mi yoppataa ma.

³⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Midó haalane goonga: jemma hannde oo jaati, fade ndontoori jogginde a wiyan a anndaa kam cili tati.

³⁵ Piyeer wii mo:

—Fay so tilsi mi maaydan e maa, abada mi wiyataa mi anndaa ma.

Taalibaabe 6ee fuu mbii hono non.

No Iisaa jaagorii Laamdo ley Gecemane

³⁶ Caggal dum, Iisaa yottodii e ma66e nokku biyeteedo Gecemane, wii 6e:

—Njoodée doo, faa mi wadoya too duwaawu.

³⁷ O yaadi e Piyeer e 6i66e Jebede didon 6ee, 6ernde makko fuddi maatude yoomeende e ruubu. ³⁸ E ley dum, o wii 6e:

—Yoomeende ana mawni e am sanne faa ana ndaara warde kam. Keddee doo, njeertodee e am pati daano-don.

* **26:30** Neesu Yahuudiyankoo6e woni yimde jime Jabuura 115-118 e hiraande iidi Paska. † **26:31** Jakariyaa 13.7

³⁹ O wodditii seeda, o hippii e leydi, omo duwoo, omo wiya:

—Baabiraado, so tawii ana laatoo, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laatoroo no njidir-mi, yo laatoro no njidir-daa aan.

⁴⁰ O warti, o tawi ebe daanii. O wii Piyeer:

—On mbaawaa jeertodaade e am tawee on daanaaki fay wakkati gooto naa? ⁴¹ Pati daanee, nduwee, pati on ceyte. Sabi hakkille ana heewi anniya lobbo, kaa terde ana lo'i.

⁴² O yehi kasen, o duwii, o wii:

—Baabiraado, so tawii nden horde bone waawaa woddineede so wanaa mi yara dum, yo sago maa wadu!

⁴³ O warti, o tawi 6e daantike, sabi doydī ana piilii e ma66e. ⁴⁴ O yehi kasen, o duwii tata6erde hono no o duworinoo nii. ⁴⁵ Caggal dum, o warti e taalibaa6e 6ee, o wii dum'en:

—Faa jooni odon daanii odon njottinoo? Yeewee, wakkati oo yottike! Bii Neddo oo wadete e juude luttoo6e. ⁴⁶ Immee njehen! Yeewee, jammbotoodo kam oo annii wara!

No Iisaa nanngiraa

⁴⁷ O tilaaki haalde, faa Yahuuda, gooto e sappo e didon 6ee, yottii ana wondi e yim6e heew6e jogiibe kaafaaje e cabbi. Hooree6e yottinoobe sadaka 6ee e maw6e Yahuudiyankoo6e 6ee neli 6e.

⁴⁸ Jammbotoodo mo oo hokki 6e finnde, wii:

—Neddo mo buccii-mi fuu, oo woni kanko. Nanngée dum.

⁴⁹ Don e don, Yahuuda battitii Iisaa, wii dum:

—Sadi Moobbo!

O buccii dum. ⁵⁰ Iisaa jaabii mo, wii:

—Gidam, wadu ko waddu maa koo.

E oon wakkati, 6e battitii, 6e njani e Iisaa, 6e nanngi dum. ⁵¹ Gooto e wondunoo6e e Iisaa 6ee soorti kaafaawi mum, soppo golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum. ⁵² Nden, Iisaa wii mo:

—Soornu kaafaawi maa kii e njaro mum, sabi jogotoodo kaafaawi fuu, kaafaawi halkata dum. ⁵³ Naa ada miila jooni mi waawaa noddude Baabi-raado am nelda kam ko 6uri konuuji sappo e didi malaa'ika? ⁵⁴ Kaa so non laatorii, hono ko winndaa ley Binndi dii koo tabitirta? Sabi di mbii hono non dum laatotoo.

⁵⁵ E oon wakkati, o wii jamaa oo:

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nannon kam hono mi janoowo? Ley Suudu Dewal Mawndu nduu ngonannoo-mi pannde fuu mido jangina, on nanngaali kam. ⁵⁶ Kaa dum fuu wadan yalla Binndi annabaa6e dii ana tabita.

Nden, taalibaa6e 6ee fuu njoppi mo, ndogi.

No maw6e diina cariri Iisaa

⁵⁷ Nannu6e Iisaa 6ee nabi dum to Kayafas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, tawi dunkee'en Sariya 6ee e maw6e lejol 6ee ana kawritinnoo ton. ⁵⁸ Piyeer jokitii mo fali daawre hakkunde ma66e, faa daalaare galle Jottinoowo Sadaka Mawdo oo. O naati ley galle oo, o jooddii e doomoo6e 6ee faa o yiya no dum sakitortoo.

⁵⁹ Hooree6e yottinoo6e sadaka e waalde Saahii6e ndee fuu ana tewta fenaande nde kappira Iisaa yalla ana waree. ⁶⁰ Fay so taweede yim6e heew6e ngari seedanaade mo pene, 6e

keɓaali sabaabu fuu ko waawi warde mo. Ko sakitii koo, worɓe diɗon ngari, ⁶¹ mbii:

—Kanko wiinoo omo waawi wurjinde Suudu Dewal Laamɗo, o mahitoo ndu ley balde tati.

⁶² Jottinoowo Sadaka Mawɗo oo immii, wii Iisaa:

—A jaabataako fay huunde naa? Tama a nanaali ko ɓe mbiyete koo?

⁶³ Fuu omo deyyinii. Jottinoowo Sadaka Mawɗo oo wii mo:

—Mido lamndore saabe Laamɗo guurɗo oo, haalan min so tawii aan woni AlmasiihuBii Laamɗo oo.

⁶⁴ O jaabii ɗum, o wii:

—No mbii-ɗaa nii. Kasen, mido wiya on fuu: gila jooni, on njiyan Bii Nedɗo ana joodii jaamo Jom Baawɗe oo, ana wara dow duule kammu.

⁶⁵ E ley ɗum, Jottinoowo Sadaka Mawɗo oo met-taa faa seeki kaddule mum, wii:

—O bonkike Laamɗo! En kaajaaka seedee'en hankasen! On narrii noppi moodon ko o bonkii Laamɗo koo. ⁶⁶ Kodum njii-ɗon hen?

Be njaabii, ɓe mbii:

—Omo haani wareede.

⁶⁷ Caggal ɗum, ɓe tutti e yeeso makko, ɓe culkii mo. Yoga maɓɓe ana piya mo banaaje ⁶⁸ ana mbiya:

—Almasiihu! Haalan min piido ma, so a annabaajo.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁶⁹ Piyeer joodii sella e daalaare galle oo. Gooto e horɓe ɓee battitii mo, wii:

—Aan, aɗa wondunoo e Iisaa Galilinke oo.

⁷⁰ Nii o yeddi d̄um hakkunde yimbe fuu, o wii:

—Mi faamataa ko kaalataa koo.

⁷¹ Caggal d̄um, o fa'i to damal galle too. Kordo goddo yii mo, wii wonbe don bee:

—Oo gorko e Iisaa Nasaraatunke oo wondunoo.

⁷² Piyeer yeddi kasen, wii:

—Mi hunike, mi anndaa oo gorko.

⁷³ Faa booyi seeda, wonbe don bee battii Piyeer, mbii d̄um:

—Tayoral, e maɓbe njeje-daa, sabi demngal maa ngal hollii to iw-daa.

⁷⁴ E ley d̄um, Piyeer darii ana hunoo ana huttoo ana wiya:

—Mi anndaa oo gorko!

Oon wakkati fuu, ndontoori joggini, ⁷⁵ non Piyeer micciti ko Iisaa wiinoo d̄um koo: «Fade ndontoori jogginde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» O yalti sella, o darii omo woya faa omo heppiya.

27

No Iisaa naɓiraa to Pilaatu

¹ Beete law, hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓee e mawbe leɗol ɓee fuu njooddii faa yeewa no mbarda Iisaa. ² Be kaɓbi mo, ɓe naɓi mo to Pilaatu goforneer oo.

No Yahuuda maayiri

³ Nde Yahuuda jammbiido Iisaa oo yii no o sariraa o bareteedo nii, mimsiti, wartiri buuɗi capantati cardii d̄ii to hooreeɓe yottinoobe sadaka e mawbe leɗol ɓee, ⁴ wii d̄um'en:

—Mi luuttii ko njambii-mi mo wiyaali wafaali oo koo!

Nii ɓe njaabii mo, ɓe mbii:

—Ko hilli min? Aan anndi!

⁵ Yahuuda tippii kaalisi oo ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Caggal dum, o bami boggol, o wartoyii. ⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka bee bami kaalisi oo, mbii:

—E sariya meeden daganaaki en wattude oo kaalisi e keesu oo, sabi dum diyo.

⁷ Caggal be ndawridii, be bami kaalisi oo, be coodi dum ngesa e junngo mahoowo loode faa wadee jenaale joolaa'en. ⁸ Dum wadi so ngaan ngesa ana wiyee faa jooni «Ngesa Yiiyam». ⁹ Nden haala ka Laamdo yottinirnoo annabi Yeremiya kaa tabiti nde oon wii:

«Be bamii buudi capantati cardii,
coggu mo yimbe Israa'iila njatorii yonki
makko,

¹⁰ be coodi dum ngesa mahoowo loode,
hono no Joomiraado yamirnoo kam nii.»*

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹¹ Iisaa darii yeeso goforneer oo, oon lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoobe oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

¹² Kaa nde hooreebe yottinoobe sadaka bee e mawbe lenol bee kappi mo ndee, o jaabaaki fay huunde. ¹³ Dum wadi so Pilaatu wii mo:

—A nanaali ko be ceettante koo fuu naa?

¹⁴ Kaa o jaabaaki hen fay karrol. Dum haaynii goforneer oo sanne.

* **27:10** Jakariyaa 11.12-13, Yeremiya 19.1-13; 32.6-15

No Iisaa sariraa yo bareteedo

¹⁵ Iidi Paska fuu, goforneer oo ana hokkannoo yimbe 6ee subaade e kasunkoo6e 6ee mo njidfi yoppitaneede. ¹⁶ E oon wakkati, ana woodunoo kasunke jom innde biyeteedo Iisaa Barabas. ¹⁷ E ley no jamaa oo mooftorii nii, Pilaatu lamndii 6e, wii:

—Homo njid-don mi yoppitana on: Iisaa Barabas naa, naa Iisaa biyeteedo Almasiihu oo?

¹⁸ Sabi Pilaatu ana anndunoo haasidaaku wadi so 6e ndokkitiri Iisaa. ¹⁹ Kasen, nde o joodii to sarirde too ndee, jom suudu makko neli e makko, wii:

—Sel e oo gorko pooccitiido, sabi jemma hanken koydi makko tampinii kam sanne.

²⁰ Hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee e maw6e lejol 6ee ndunyi jamaa oo jaagoo Pilaatu yoppitana 6e Barabas, wara Iisaa. ²¹ Goforneer oo lamnditii 6e:

—Homo e didon 6ee njid-don mi yoppitana on?

Be njaabii, 6e mbii:

—Barabas!

²² Pilaatu lamndii 6e, wii:

—Ndennoo, hono ngadan-mi Iisaa biyeteedo Almasiihu oo?

Be fuu 6e njaabii, 6e mbii:

—Tontu mo e leggal bardugal!

²³ O lamndii 6e, o wii:

—Kodum o wadi ko boni?

Be beydii dukude semmbe, e6e mbiya:

—Tontu mo e leggal bardugal!

²⁴ Nden Pilaatu yii walaa ko waawi hen, tawi duko ngoo duu ana beydii sanne, o 6ami ndiyam, o looti juude makko yeeso yimbe 6ee, o wii 6e:

—Mi woytirtaake yonki oo gorko. Dum yo kunkoo mon.

²⁵ Be fuu 6e njaabii, 6e mbii:

—Yonki makko ana jonngii dow amen, minen e 6i66e amen!

²⁶ E oon wakkati, Pilaatu yoppitani 6e Barabas, yamiri Iisaa fiyee dorri, caggal dum, o hokkitiri dum tontoyee e leggal bardugal.

No sordaasi'en njaayriri Iisaa

²⁷ Sordaasi'en goforneer 6ee na6i Iisaa ley galle to hu6eere ndee woni too, fedde sordaasi'en 6ee fuu pili mo. ²⁸ Be 6oorti mo kaddule makko, 6e 6oorni mo burmusuure wodeere.† ²⁹ Caggal dum, 6e cani tennaade gi'e, 6e kippi e hoore makko. Be ngadi kasen kalacal e junngo makko jaamo, 6e ndiccii yeeso makko, hedde e6e njaayra mo e6e mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankoo6e!

³⁰ Be tutti e makko, 6e 6ami kalacal ngal e6e piya e hoore makko. ³¹ Nde 6e tilii jaayrude mo ndee, 6e itti burmusuure ndee, 6e 6oorni mo kaddule makko. Caggal dum, 6e na6i mo faa 6e tontoya mo e leggal bardugal.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

³² Nde 6e njaltata ngeenndi ndii ndee, 6e kawriti e gorko Sireenanke biyeteedo Simon. Sordaasi'en 6ee ndooldini mo o wakkoo leggal bardugal Iisaa ngal. ³³ Be njottii nokku biyeteedo Golgata. (Maanaa Golgata woni nokku laalagal hoore.) ³⁴ Be ndokki Iisaa peguujam njillondiraadam e

† **27:28** Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke 6oornotoo.

safaare haadunde faa o yara. Nde o meefi dum ndee, o salii yarde.

³⁵ Nde 6e tonti mo e leggal bardugal ndee, 6e pecciri kaddule makko urwa. ³⁶ Caggal dum, 6e njoodii don e6e kayba mo. ³⁷ Be mbinndi daliili ko tonti mo, 6e takki dum do tiimde hoore makko doo. Dum doo 6e mbinndi: OO YO IISAA, KAAANANKE YAHUUDIYANKOOBE. ³⁸ E oon wakkati, yanoobe didon tontidaa e makko, gooto jaamo makko, goddo oo nano makko. ³⁹ Yimbe yabbotoobe don 6ee ana njenna mo, ana njinka ko'e mum'en, ⁴⁰ ana mbiya:

—Aan gurjinoowo Suudu Dewal Mawndu nduu so mahitoo ndu ley balde tati, biltu hoore maa. So a Bii Laamdo, jippa leggal bardugal ngal!

⁴¹ Hono non, hooree6e yottinoobe sadaka 6ee e dunkee'en Sariya 6ee e maw6e lejol 6ee fuu njaayriri mo ana mbiya:

⁴² —O biltii wo66e, kaa o ronkii biltude hoore makko. Kanko o kaananke Israa'iila. Jooni, o jippoo leggal bardugal ngal, faa ngoondinen mo. ⁴³ O fawii fii makko e Laamdo. Yo Laamdo biltu mo jooni, so ana yidi mo. Sabi o wii o Bii Laamdo.

⁴⁴ Yanoobe tontaa6e sera makko 6ee duu ndarii ana mbonkoroo mo non.

Haala maayde Iisaa

⁴⁵ Gila hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide. ⁴⁶ Banngal yamnde tati kiikiide, Iisaa wulli wullaango toowngo, wii:

—*Eli, Eli, lama sabaktanii?*

(Dum woni: «Laamdo am, Laamdo am! Kodum wadi so njoppu-daa kam?») ⁴⁷ Yoga e darinoobe ton bee nde nanunoo dum ndee, mbii:

—Omo nii nodda annabi Iliyaasa!

⁴⁸ Don e don, gooto dogi waddoyi liccere, suuwi dum e biinegiri, habbi dum e sawru, feewtini hunduko makko yalla omo buuccoo. ⁴⁹ Kaa heddiibe bee mbii:

—Njoppee mo. Yeewen yalla Iliyaasa waran bilta mo.

⁵⁰ Caggal dum, Iisaa wulli wullaango toowngo kasen, dali aduna.

⁵¹ Oon wakkati, heedoode faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii gila dow faa ley, laatii taye didi. Leydi dimmbii, kaaye ceekii, ⁵² janaale udditii, seniibe heewbe maaynoobe nguurti. ⁵³ Be njalti e janaale dee. Caggal ko Iisaa wuurti koo, be naati ngalluure seniinde ndee, yimbe heewbe njii be.

⁵⁴ Hooreejo sordaasi'en oo e dardinoobe e mum faa kayba Iisaa bee njii no leydi ndii dimmborii nii e ko wadi koo fuu, kuli sanne, mbii:

—So goonga nii, oo yo Bii Laamdo!

⁵⁵ Rewbe heewbe ana toowti, ana coynoo. Been yo jokkunooobe e makko gila Galili faa ngollana mo. ⁵⁶ Ana e been rewbe: Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yaakuuba e Yuusufu, kajum e inna biibe Jebede.

No tew Iisaa wadira e yanaande

⁵⁷ Faa hiiri, gorko arsukunte jeyaado Arimatiya wari. Omo wiyee Yuusufu, kanko duu o taalibbo Iisaa. ⁵⁸ O yehi to Pilaatu, o ndaardi dum tew Iisaa. E oon wakkati, Pilaatu dujanii mo o hokkee

dum. ⁵⁹ O bami tew oo, o fiili dum e kasanke keso, ⁶⁰ o watti dum e yanaande heyre nde o yamirnoo o asanee e haayre. Caggal dum, o talliti haayre teddunde, o uddiri damal yanaande ndee, o witti. ⁶¹ Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo oo ana njoodinoo don, ana peewti e yanaande ndee.

No sordaasi'en kaybiri yanaande Iisaa

⁶² Janngo mum yo jalaande fowteteende. Hooreeɓe yottinoobe sadaka e Farisa'en kawriti to Pilaatu, ⁶³ mbii dum:

—Kaananke, min miccitike yonnoowo yimbe oo wiino nde wuuri ndee, wuurtan balde tati caggal maayde mum. ⁶⁴ Ndennoo, tiinna yamir yanaande ndee doomee faa jalooma tataɓo oo yawta, pati taalibaaɓe makko ngara ngujjita tew makko mbiya yimbe ɓee o immitiido hakkunde maayɓe. Nden ngol yonngol cakitiingol ɓuran aranndeewol ngol bonde.

⁶⁵ Pilaatu wii ɓe:

—Sordaasi'en hayboobe annii. Njehee ndoomiroyee yanaande ndee no mbaawru-don fuu!

⁶⁶ E oon wakkati, ɓe njehi hiinnoyaade yanaande ndee: ɓe uddi nde faa gasi, ɓe meeli nde, ɓe ndarni don sordaasi'en hayboobe.

28

No Iisaa immintiniraa

¹ Ko jalaande fowteteende ndee ɓettii koo, beete kecco jannde alan, Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo oo njehi yeewtoyaade yanaande ndee. ² Don, leydi dimmbii semmbe. Malaa'ika Joomiraado jippii iwde dow kammu talliti haayre

ndee joodii dow mayre. ³ Omo jalbira hono no majere nii, kaddule makko duu ana ndawni far hono no biraadam nii. ⁴ Doomoobe 6ee kuli sanne faa ana cijnna, 6e laatii hono maay6e nii. ⁵ Malaa'ika oo wii rew6e 6ee:

—Pati kulee! Mido anndi Iisaa tontanoodo oo tewtaton. ⁶ O walaa doo, o immitike hono no o wiirunoo nii. Ngaree, yeewee do o lelinoo doo. ⁷ Njaawnee njehee, kumpitoyee taalibaa6e makko 6ee o immitike e maayde. Jooni o adoyto on Galili, ton njiyoyton mo. Dum njidunoo-mi haalande on.

⁸ Rew6e didon 6ee kenii iwi do yanaande doo, 6e heew6e kulol e seyo manngo, 6e ndogi haalanoyde taalibaa6e makko 6ee oo kabaaru. ⁹ Don e don, Iisaa hawri e ma66e, wii 6e:

—Cadee!

Be battitii mo, 6e nanngi koyde makko, 6e cuji-dani mo. ¹⁰ E oon wakkati, o wii 6e:

—Pati kulee! Njehee mbiyoyee taalibaa6e am 6ee njaha Galili. Ton 6e njiyoyta kam.

No hayboobe yanaande Iisaa 6ee njantorii fuu

¹¹ Rew6e 6ee ana e laawol, faa yoga e sordaasi'en haybannoo6e yanaande nde 6ee kooti ngeenndi too, kaalani hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee ko wadi koo fuu. ¹² Hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee kawriti e maw6e 6ee. Be ndawridi yeenude sordaasi'en haybanoobe yanaande ndee 6ee kaalisi keewdo, ¹³ 6e mbii dum'en:

—Mbiyon taalibaa6e makko 6ee ngarii jemma tawi odon daanii, ngujjitii mo. ¹⁴ So goforneer oo nanii dum, min kawan dum e haala, min palanoo on e torra fuu.

¹⁵ Sordaasi'en 6ee nanngi kaalisi oo, ngadiri no mbiyaa nii. Oon kabaaru ana jantee hakkunde Yahuudiyankoo6e faa hannde.

No Iisaa 6anngirani taalibaa6e mum

¹⁶ Taalibaa6e sappo e go'o 6ee njehi Galili to dow waamnde haayre nde Iisaa tinndinnoo dum'en ndee. ¹⁷ Nde 6e njii mo ndee, 6e cujidani mo, kaa yoga e ma66e ana sikkitii. ¹⁸ O 6attitii, o wii 6e:

—Mi hokkaama baawde fuu dow kammu e leydi. ¹⁹ Ndennoo, njehee ngadee lepi dii fuu taalibaa6e am, lootiree 6e lootogal batisima innde Baabiraado e Biddo e Ruuhu Ceniido, ²⁰ njannginee 6e 6e njokka ko njamir-mi on koo fuu. Anndee, mido wondi e moodon jannde fuu faa aduna timma.

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8